

รายงาน

งานตรวจคนเข้าเมือง

กับ

แรงงานข้ามชาติ

สารบัญ

รายงานเรื่อง งานตรวจคนเข้าเมืองกับแรงงานข้ามชาติ

สารบัญ	หน้า
บทนำ	1
บทสรุป	2
บทที่ 1 สถานการณ์ทั่วไปเรื่องแรงงานข้ามชาติในประเทศไทย ประเภทของแรงงานข้ามชาติ	5
บทที่ 2 กฎหมาย นโยบายของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองกับแรงงานข้ามชาติ	9
บทที่ 3 งานตรวจคนเข้าเมืองกับแรงงานข้ามชาติ	14
- บทคัดย่อสัมมนาแรงงานข้ามชาติ	
- บทคัดย่อสัมมนาองค์การภาคประชาสังคม	
บทที่ 4 การส่งกลับคนต่างด้าว	20
- การกักตัวชั่วคราวระหว่างการส่งกลับ	
- การส่งแรงงานข้ามชาติที่มีพรมแดนติดกับประเทศไทยกลับประเทศต้นทาง	
- การส่งแรงงานข้ามชาติกลับประเทศในภาวะวิกฤติโควิด 19	
- การส่งกลับแรงงานข้ามชาติมุสลิมโรฮิงยากลับประเทศเมียนมา	
- การขอลปล่อยตัวชั่วคราวในระหว่างการรอส่งกลับ	
- การชะลอการส่งกลับ	
- การเพิกถอนการอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักร (ถอนวีซ่า)	
- การปรึกษากฎหมายหรือพบทนายความของผู้ต้องกัก	
บทที่ 5 บทสรุปสถานการณ์ปัญหาและข้อเสนอเพื่อการแก้ไขปัญหาเชิงนโยบาย	26
ภาคผนวก ตารางสรุปฐานผิดตาม พรบ.คนเข้าเมือง	

ความคิดเห็นภายในรายงานฉบับนี้เป็นความคิดเห็นของผู้เขียน และไม่ได้สะท้อนถึงมุมมองขององค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (ไอโอเอ็ม) นิยามที่ใช้และการนำเสนอเนื้อหาตลอดทั้งรายงานไม่ได้มีนัยยะถึงการแสดงความคิดเห็นใดๆ ในส่วนขององค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐานที่เกี่ยวข้องกับสถานะทางกฎหมายของประเทศ เขตแดน เมืองหรือพื้นที่ หรืออำนาจใดๆ หรือเกี่ยวกับพรมแดนหรือเขตแดน

ไอโอเอ็ม ยึดมั่นในหลักการการโยกย้ายถิ่นฐานอย่างมีมนุษยธรรมและเป็นระเบียบที่ประโยชน์ต่อผู้โยกย้ายถิ่นฐานและสังคม ในฐานะองค์การระหว่างรัฐบาล ไอโอเอ็มทำงานร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในประชาสังคมระหว่างประเทศเพื่อช่วยเหลือในการจัดการความท้าทายด้านการปฏิบัติการของการโยกย้ายถิ่นฐาน ด้วยความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาการย้ายถิ่นอย่างลึกซึ้ง รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจผ่านการโยกย้ายถิ่นฐาน และปกป้องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความเป็นอยู่ที่ดีของแรงงานข้ามชาติ

บทนำ

เครือข่ายองค์กรด้านประชากรข้ามชาติ เป็นเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมที่เป็นการรวมกลุ่มขององค์กรภาคประชาสังคมทั้งองค์กรระหว่างประเทศ องค์กรภายในประเทศองค์กรชุมชน ซึ่งมีภาคีเครือข่ายอยู่ทั่วไปประเทศไทย โดยภาคีสมาชิกได้รวมกลุ่มกันในนามเครือข่ายองค์กรด้านประชากรข้ามชาติเพื่อวัตถุประสงค์ในการผลักดันเชิงนโยบายเพื่อคุ้มครองสิทธิแรงงานข้ามชาติได้ประเด็นสำคัญได้แก่ สิทธิแรงงาน สิทธิด้านการศึกษา สิทธิด้านสุขภาพ และสามารถเข้าถึงการคุ้มครองสิทธิ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยเคารพ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และไม่เลือกปฏิบัติ

เพื่อดำเนินกิจกรรมตามเจตน์จำนงค์ในการคุ้มครองสิทธิแรงงานข้างต้น เครือข่ายองค์กรด้านประชากรข้ามชาติเปิดพื้นที่ให้สมาชิกได้ติดตามข้อมูล ข่าวสารด้านสิทธิแรงงานไม่ว่าจะเป็นสถานการณ์การละเมิดสิทธิแรงงาน สถานการณ์การบังคับใช้กฎหมาย นโยบาย และติดตามกฎหมาย นโยบายที่เกี่ยวข้องกับแรงงานข้ามชาติเป็นประจำทุกเดือน ซึ่งสมาชิกได้ใช้พื้นที่ดังกล่าวในการระดมความเห็นเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาเชิงนโยบายร่วมกัน

ปัญหาหนึ่งที่ถูกกล่าวถึงในสถานการณ์แรงงานข้ามชาติที่สำคัญประการหนึ่งคือ แรงงานข้ามชาติกับงานตรวจคนเข้าเมืองของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ซึ่งเกี่ยวข้องกับ การขออนุญาต การแจ้ง เพื่อประโยชน์ในการอยู่อาศัย การทำงาน รวมถึงการเดินทางเข้าออกประเทศปลายทางไปประเทศต้นด้วย จากปัญหาดังกล่าวด้วยการสนับสนุนขององค์กรผู้โยกย้ายถิ่นฐานสากล หรือ IOM จึงเป็นที่มาในการศึกษารายงานฉบับนี้เพื่อ

1. รวบรวมกฎหมาย นโยบายตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองที่เกี่ยวข้อง
2. ทราบสถานการณ์แรงงานข้ามชาติกับงานตรวจคนเข้าเมือง
3. นำไปสู่การเสนอความเห็นพัฒนาการบริการของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองที่เป็นมิตรกับผู้รับบริการที่เป็นประชากรข้ามชาติมากยิ่งขึ้น
4. เป็นแนวทางเพื่อผลักดันการแก้ไขพระราชบัญญัติว่าด้วยคนเข้าเมืองโดยเฉพาะเรื่องหน้าที่ของคนข้ามชาติ
5. เป็นแนวทางการยกระดับการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องกักตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายระหว่างประเทศเพื่อรับรองและคุ้มครองให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรมโดยภาคภายใต้กฎหมาย

คอรียาเย มานูแฆ

ผู้เขียน

กุมภาพันธ์ 2565

บทสรุป

ข้อมูลประจำเดือนธันวาคม 2564 ของกรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน รายงานว่ามีแรงงานข้ามชาติที่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาทำงานจำนวน 2,131,751 คน และในจำนวนนี้มีแรงงานจำนวน 594,408 คน ซึ่งเป็นแรงงานที่นำเข้ามาตามบันทึกข้อตกลงระหว่างประเทศ หรือ MoU ที่จะต้องใช้บริการของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง เครือข่ายองค์กรด้านประชากรข้ามชาติ (Migrant Working Group : MWG) เปิดเผยข้อมูลที่ได้รับรายงานจากผู้แทนแรงงานข้ามชาติและองค์กรภาคประชาสังคมว่าแรงงานข้ามชาติมีอุปสรรคในการถึงบริการของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองหลายประการ ทั้งการแจ้งที่พักอาศัย การขอยุ่ต่อในราชอาณาจักรกรณีอยู่ในราชอาณาจักรเกิน 90 วัน รวมถึงการเดินทางเข้าออกประเทศปลายทางไปประเทศต้นด้วย จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นจึงเป็นที่มาในการศึกษารายงานเรื่อง งานตรวจคนเข้าเมืองกับแรงงานข้ามชาติ โดยได้รับการสนับสนุนขององค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (International Organization for Migration : IOM)

รายงานฉบับนี้เป็นรายงานที่รวบรวมพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองที่เกี่ยวข้องกับแรงงานข้ามชาติ สถานการณ์การเข้าถึงบริการของแรงงานข้ามชาติต่อสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองและข้อเสนอเพื่อนำเสนอสถานการณ์และข้อเสนอเพื่อการแก้ไขปัญหาทั้งในทางปฏิบัติและกฎหมาย นโยบาย โดยข้อมูลในรายงานฉบับนี้เป็นการสัมภาษณ์ผู้แทนแรงงานข้ามชาติในภาคกิจการ ได้แก่ แรงงานภาคเกษตร แรงงานในองค์กรภาคประชาสังคม แรงงานในภาคก่อสร้าง แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม แรงงานทำงานบ้าน และแรงงานภาคประมง และผู้แทนองค์กรภาคประชาสังคมจากการศึกษาพบว่าปัญหาอุปสรรคที่แรงงานข้ามชาติประสบกรณีที่เข้ารับบริการ ณ สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองหลายประการ กล่าวคือ

ประการที่หนึ่ง การรายงานตัวกรณีคนต่างด้าวอยู่ในราชอาณาจักรเกินกว่า 90

จากการสัมภาษณ์แรงงานและองค์กรภาคประชาสังคมได้ข้อมูลที่สอดคล้องกันว่าแรงงานข้ามชาติใช้บริการจากนายหน้าเป็นส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายประมาณ 100-200 บาท แตกต่างกันแต่ละพื้นที่ เนื่องจากสาเหตุสำคัญ คือ ขั้นตอนยุ่งยาก ต้องเตรียมเอกสารจำนวนมาก ต้องลงงานโดยไม่ได้รับค่าจ้างในวันลาเพื่อไปดำเนินการด้วยตนเอง และต้องเสียเวลารอคอยการดำเนินการที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองซึ่งอาจจะใช้เวลานานถึง 1 วัน ตามเวลาทำการ มีข้อมูลว่าแรงงานข้ามชาติที่จังหวัดเชียงใหม่สามารถดำเนินการผ่านระบบออนไลน์ได้ แต่ยังไม่สามารถดำเนินการด้วยตนเองต้องมีอาสาสมัครช่วยดำเนินการให้

ประการที่สอง การกรอกข้อมูลในแบบฟอร์มของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

พบว่าแรงงานส่วนใหญ่ไม่สามารถกรอกข้อมูลในแบบฟอร์มที่เป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษด้วยตนเอง ทำให้ต้องใช้บริการกรอกข้อมูลในแบบฟอร์ม โดยเสียค่าบริการประมาณ 20-50 บาท ต่อคน/ครั้ง

ประการที่สาม พบกรณีที่มีการเรียกเอกสารประกอบมากกว่าที่กฎหมาย/ระเบียบสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองกำหนด

เช่น เอกสารเกี่ยวกับนายจ้าง ใบอนุญาตทำงาน เป็นต้น

นอกจากปัญหาในทางปฏิบัติที่แรงงานและภาคประชาสังคมได้สะท้อนมาข้างต้นแล้วพบว่าหลายกรณีเป็นปัญหาในทางดำเนินการเชิงกฎหมาย หรือนโยบายของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองด้วยเช่นกัน ได้แก่

ประการที่หนึ่ง ขั้นตอนระหว่างรอการส่งกลับ

กำหนดการส่งกลับไม่มีกำหนดที่ชัดเจน ทำให้แรงงานต้องอยู่ในห้องกักระหว่างรอส่งกลับนานเกินสมควร และในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด 19 สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองมีมาตรการกักตัวเพื่อควบคุมโรคก่อนส่งกลับเป็นเวลา 14 วัน ซึ่งสถานที่ต้องกักตัวหลายที่ก็เป็นห้องกักเดียวกับกับห้องกักที่รอการส่งกลับ เกิดความแออัดและสภาพห้องกักชั่วคราวอาจจะมีสุขลักษณะที่ไม่เหมาะสมในการควบคุมโรค และในบางสถานที่กักหากแรงงานประสงค์จะเดินทางกลับโดยไม่พักต้องรอจำนวนคนตามที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองกำหนดก็จะมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางที่แรงงานจะต้องรับผิดชอบด้วยตนเอง

ประการที่สอง การชะลอการส่งกลับ

ที่ยังไม่มีหลักเกณฑ์การชะลอการส่งกลับที่ชัดเจน

ประการที่สาม การแจ้งสิทธิให้แก่ผู้ต้องกัก

ในทางปฏิบัติไม่พบว่าตำรวจตรวจคนเข้าเมืองได้แจ้งสิทธิตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแก่ผู้ต้องกัก ทั้งนี้ อาจจะเนื่องมาจากเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะปฏิบัติตามกฎหมายนี้ แต่เนื่องจากแรงงานข้ามชาติที่ถูกจับกุมฐานเข้าเมืองโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือการอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรสิ้นสุดเป็นความผิดที่ไม่ต้องดำเนินคดีเหมือนคดีทั่วไป สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองสามารถดำเนินผลักดันกลับประเทศต้นทางได้เลย ทำให้แรงงานไม่ได้รับการแจ้งสิทธิตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อย่างไรก็ตาม พบกรณีที่แรงงานมีเหตุที่จะขอคัดค้านการส่งกลับได้แต่การไม่ได้การแจ้งรับสิทธิอาจจะทำให้แรงงานเสียสิทธิอาศัยในประเทศไทยด้วยเหตุที่ไม่เป็นธรรมได้

ประการที่สี่ การบูรณาการกับภาคส่วนอื่นที่เกี่ยวข้อง

กรณีหนังสือรับรองที่อยู่ของแรงงานข้ามชาติที่จะต้องใช้ประกอบการขอมิใบอนุญาตขับขี่ แรงงานข้ามชาติที่เข้าเมืองตามกฎหมายมีเอกสารสำคัญคือหนังสือเดินทางพร้อมวีซ่าและมีใบอนุญาตทำงานที่ปรากฏที่อยู่สถานที่ทำงานแล้ว การออกหนังสือรับรองที่อยู่เป็นการออกหนังสือที่ซ้ำซ้อนและเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายให้แรงงานข้ามชาติเกินสมควร อีกทั้งการกำหนดเงื่อนไขของสำนักงานขนส่งให้มีหนังสือรับรองที่อยู่จากสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองเป็นการสร้างเงื่อนไขเกินสมควรและ อาจจะกีดกันการมีใบอนุญาตขับขี่ของแรงงานข้ามชาติ

จากสรุปสถานการณ์ข้างต้นอาจจะมาจากสาเหตุหลัก 3 ประการ คือ

1. อุปสรรคด้านภาษา ทำให้แรงงานไม่สามารถเข้าถึงการบริการของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองด้วยตนเอง และเป็นช่องว่างทำให้มีกระบวนการแสวงหาผลประโยชน์
2. เทคโนโลยีที่ไม่สามารถตอบโจทก์ให้แรงงานข้ามชาติสามารถเข้าถึงการบริการที่สะดวก รวดเร็วได้
3. ความซับซ้อนและความจำเป็นในการควบคุมแรงงานข้ามชาติของกฎหมายคนเข้าเมืองที่ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์และพลวัตของเทคโนโลยี

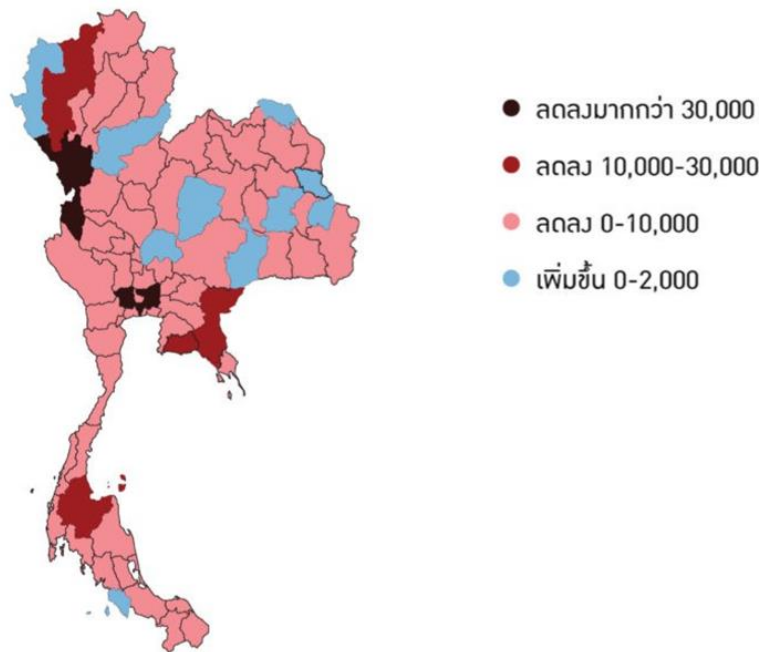
พระราชบัญญัติคนเข้าเมืองจำเป็นที่จะต้องมียู แต่การบังคับใช้กฎหมายเรื่องการรายงานตัว การแจ้งที่พักอาศัยที่พบว่าเป็นเพียงช่องทางการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบของเจ้าหน้าที่และสร้างงานให้แก่บุคคลที่สามในการเข้ามาดำเนินธุรกิจกับแรงงานข้ามชาติยังมีความจำเป็นมากน้อยเพียงใดในการกำกับดูแลหรือควบคุมการเคลื่อนย้ายของคนข้ามชาติ เทคโนโลยีจะสามารถนำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพในกรณีอย่างไร และกว่าจะเดินไปถึงการปฏิรูปกฎหมายคนเข้าเมืองแรงงานข้ามชาติยังต้องเผชิญกับอุปสรรคลักษณะเดิมที่เกิดขึ้นซ้ำๆด้วยความเอือมระอาและเพื่อการแก้ไขปัญหา สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองควรเร่ง

1. ปรับปรุงระบบออนไลน์ให้แรงงานข้ามชาติเข้าถึงได้โดยสะดวก รวดเร็ว เพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย ประหยัดเวลาและตัดช่องทางการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบของเจ้าหน้าที่และตัดช่องทางการดำเนินธุรกิจต่อแรงงานข้ามชาติ
2. แรงงานข้ามชาติในประเทศไทยที่จำนวนมากที่สุด 2 ลำดับ คือชาวเมียนมาและกัมพูชา แต่แรงงานสองสัญชาตินี้พบอุปสรรคด้านภาษาอย่างหนักเพื่อการเข้าถึงข้อมูล ข่าวสารและขั้นตอนต่างๆตามกฎหมายที่ไม่มีภาษาของแรงงานสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองควรพิจารณาโดยเร่งด่วนเพื่อลดช่องว่างทางภาษาด้วยเพิ่มภาษาเมียนมาและกัมพูชาในเอกสารราชการที่จำเป็นโดยเฉพาะเรื่องการแจ้งที่พักอาศัย และการแจ้งกรณีอยู่ในราชอาณาจักรเกินกว่า 90 วัน
3. กำชับ สอดส่องดูแลไม่ให้เจ้าหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์กับแรงงานข้ามชาติ
4. สร้างพื้นที่ปลอดภัยเรื่องการร้องเรียนและพื้นที่ในการรับฟังความคิดเห็นของแรงงานข้ามชาติเพื่อปรับปรุงระบบการให้บริการ
5. แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง เพื่อยกเลิก แก้ไขบทมาตราที่ไม่มีความจำเป็นหรือซับซ้อน ให้สอดคล้องกับพลวัตของเทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรพิจารณายกเลิกการแจ้งที่พักอาศัย และการแจ้งกรณีอยู่ในราชอาณาจักรเกิน 90 วัน
6. ยกกระดับการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องกัก โดยการดำเนินการตามประมวลวิธีพิจารณาความอาญาเรื่องการแจ้งสิทธิ ทั้งเรื่องการพบหรือปรึกษานายความ การแจ้งสิทธิให้ผู้ต้องกักใช้สิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งต่างๆ พิจารณาล່อยตัวชั่วคราวตามระเบียบของสำนักงานศาลฎีกา

บทที่ 1

สถานการณ์ทั่วไปเรื่องแรงงานข้ามชาติ

แรงงานข้ามชาติ 4 สัญชาติในประเทศไทย คือ ลาว เมียนมา กัมพูชา และเวียดนาม เป็นกลุ่มแรงงานฯ ที่ได้รับการตรวจลงตราประเภทคนอยู่ชั่วคราว Non-Immigrant L-A จะได้รับอนุญาตให้อยู่ราชอาณาจักรเป็นเวลา 2 ปี และต่ออายุการตรวจลงตราแล้วอีกเป็นเวลา 2 ปี อายุหนังสือเดินทางเหลือเกินกว่า 2 ปี ณ วันยื่นคำร้องขอรับการตรวจลงตรา

สถิติแรงงานข้ามชาติในประเทศไทย

ข้อมูลประจำเดือนธันวาคม 2564 ของกรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน รายงานว่ามีแรงงานข้ามชาติที่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาทำงานในประเทศไทย ดังนี้

สถานะทางกฎหมาย	จำนวน
แรงงานนำเข้าตาม MoU	594,408 คน
แรงงานที่ได้รับอนุญาตให้ทำงานตามมติคณะรัฐมนตรีฉบับวันที่ 20 สิงหาคม 2562	920,784 คน
แรงงานที่ได้รับอนุญาตให้ทำงานตามมติคณะรัฐมนตรีฉบับวันที่ 4 สิงหาคม 2563	210,604 คน
แรงงานตามมติคณะรัฐมนตรี 29 ธันวาคม 2563	405,955 คน
รวม	2,131,751 คน

สถิติแรงงานถือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง (จ้างงานชายแดน)

แรงงานข้ามชาติที่เข้ามาทำงานในพื้นที่ชายแดนโดยใช้หนังสือผ่านแดน โดยเล่มเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางจะมีอายุ 1 ปี ปัจจุบันกลุ่มนี้อยู่ในเงื่อนไขการจ้างงานตามมติกรม. 4 ส.ค. 63 ต้องขออนุญาตทำงานทุก 3 เดือน ปัจจุบันแรงงานกลุ่มนี้ได้รับการผ่อนผันให้ทำงานได้จนถึง 31 มีนาคม 2565 ดังนั้น สถิติแรงงานข้ามชาติตามมาตรา 64 จึงไม่ปรากฏจำนวนเนื่องจากถูกผนวกรวมเข้ากลุ่มมติ กรม.ฉบับวันที่ 4 สิงหาคม 2563 แล้วนั่นเอง

จากสถิติข้างต้นจะเห็นว่าแรงงานข้ามที่เป็นกลุ่มเข้าเมืองถูกกฎหมายในประเทศไทยมี 2 กลุ่มหลัก คือ

1. แรงงานต่างด้าวนำเข้าโดยระบบ MOU
2. แรงงานที่ถือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางกรณีเป็นแรงงานชายแดนตามมาตรา 64 แห่งพระราชกำหนดการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว 2560

1. แรงงานต่างด้าวนำเข้าโดยระบบ MOU

แรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ภายใต้บันทึกข้อตกลง MOU ระหว่างรัฐบาลประเทศไทยกับประเทศต้นทาง ลาว พม่า กัมพูชา แรงงานต่างด้าวที่เข้าระบบ MOU จะได้รับสวัสดิการต่าง ๆ ตามที่ทางกฎหมายกำหนด และมีเอกสารประจำตัวครบถ้วน

คุณสมบัติของคนต่างด้าว ที่จะขอใบอนุญาตทำงานได้

1. มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรหรือได้รับอนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง (มิใช่นักท่องเที่ยวหรือผู้เดินทางผ่าน)
2. มีความรู้ความสามารถในการทำงานตามที่ขอรับใบอนุญาตทำงาน
3. ต้องไม่เป็นคนวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
4. ต้องไม่เป็นผู้เจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อน วัณโรคในระยะอันตราย โรคเท้าช้างในระยะปรากฏอาการเป็นที่รังเกียจแก่สังคม โรคยาเสพติดให้โทษอย่างร้ายแรง โรคพิษสุราเรื้อรัง
5. ต้องไม่เคยต้องโทษจำคุกในความผิดตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองหรือตามกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าว ภายในระยะเวลาหนึ่งปีก่อนวันขอรับใบอนุญาต

ลักษณะเฉพาะแรงงานต่างที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยตาม MOU

1. มีความเสถียรภาพในการจ้างงานตามสัญญาจ้างตลอดระยะเวลา 2 ปี และต่ออายุสัญญาอีก 2 ปี (ปัจจุบันมี มติ ครม. ผ่อนผันให้ MOU ที่ครบ 4 ปี แล้ว สามารถต่อได้อีก 2 ปี)
2. มีการคัดกรองคุณสมบัติตรงตามที่นายจ้างต้องการ
3. มีการตรวจสอบประวัติก่อนเข้าทำงาน
4. ไม่สามารถเปลี่ยนนายจ้างหรือเปลี่ยนงานได้อย่างเสรี ทั้งนี้ ภายใต้เงื่อนไขข้อนี้เงื่อนไขการเปลี่ยนนายจ้างแรงงานต่างด้าว
5. นายจ้างเลิกจ้าง นายจ้างเสียชีวิต
6. นายจ้างล้มละลาย
7. นายจ้างกระทำทารุณกรรมหรือทำร้ายร่างกายลูกจ้าง
8. นายจ้างไม่ปฏิบัติตามสัญญาจ้างหรือกฎหมายคุ้มครองแรงงาน
9. ลูกจ้างทำงานในสภาพแวดล้อมที่อันตรายต่อชีวิต จิตใจ หรือสุขภาพอนามัย
10. นายจ้างใหม่ยินยอมชดใช้ค่าเสียหายให้นายจ้างเดิม

แรงงาน ลาว พม่า กัมพูชา เวียดนาม ที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยแบบถูกกฎหมายตั้งแต่แรก ถือเป็นแรงงานข้ามชาติที่จะเข้ามาในลักษณะของ MOU สามารถนำเข้าได้ตลอดทั้งปี

ส่วนแรงงานบางกลุ่มที่หลบหนีเข้ามาแบบผิดกฎหมายก่อน และ ภายหลังกฎหมายไทยประกาศให้มาลงทะเบียนทำบัตรชมพู แรงงานกลุ่มนี้ไม่ใช่ MOU แต่เป็นแรงงานที่ได้รับการผ่อนผันชั่วคราวซึ่งการที่จะทำให้ถูกกฎหมายต้อง รอ มติคณะรัฐมนตรีอนุมัติเป็นครั้งๆ ไป

2. แรงงานที่ถือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางกรณีเป็นแรงงานชายแดนตามมาตรา 64 แห่งพระราชกำหนดการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว 2560

ตามมาตรา 64 แห่งพระราชกำหนดการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว 2560 ประเทศไทยได้การจัดระบบการจ้างคนต่างด้าว สัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ที่เข้ามาทำงานในลักษณะไป - กลับ หรือตามฤดูกาล ซึ่งประเภทงานหรือลักษณะงานที่อนุญาตให้ทำได้นั้นถูกกำหนดให้เป็นงานกรรมกรและงานรับใช้ในบ้าน โดยกำหนดระยะเวลาให้แรงงานสามารถเข้ามาทำงานได้ตลอดทั้งปี การลงนามความตกลงระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลประเทศต้นทาง ว่าด้วยการข้ามแดนระหว่างประเทศทั้งสอง โดยได้ตกลงว่าด้วยการข้ามแดนระหว่างประเทศทั้งสอง ใช้บัตรผ่านแดนที่ใช้แทนหนังสือเดินทางสำหรับขออนุญาตทำงานตามมาตรา

การจัดเก็บอัตลักษณ์บุคคลที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

มติ ครม. เมื่อวันที่ 26 มกราคม 2564 - ให้กลุ่มแรงงานต่างด้าวตามมติคณะรัฐมนตรี 29 ธันวาคม 2563 ซึ่งอยู่ระหว่างยื่นลงทะเบียนคดีว่ามีจำนวนประมาณ 500,000 คน ให้จัดเก็บข้อมูลอัตลักษณ์บุคคล (Biometrics) เพื่อการพิสูจน์ตัวตนของคนต่างด้าวและความมั่นคงของประเทศ ในช่วงเวลาเดียวกับที่ตรวจโควิด-19 ภายในวันที่ 16 เมษายน 2564 ซึ่งสำนักงานตรวจคน

เข้าเมืองจะส่งข้อมูลคนต่างด้าวที่ได้จัดเก็บอัตลักษณ์บุคคลแล้วให้กรมการจัดหางานออกใบอนุญาตทำงานอ่านรายละเอียดเพิ่มเติม (สรุปการประชุม ครม. เมื่อวันที่ 26 ม.ค.64)ตั้งนั้น คนต่างด้าว 3 สัญชาติ (เมียนมา ลาว กัมพูชา) ตามมติ ครม.ดังกล่าว ที่ผ่านการลงทะเบียนกับกรมการจัดหางานในเขตพื้นที่ กรุงเทพฯ แล้ว ให้จองคิวผ่านระบบ “ออนไลน์” ที่ <https://www.immbkklabour.com> โดยมีขั้นตอนตามภาพ ดังนี้¹

เครือข่ายองค์กรด้านประชากรข้ามชาติพบกรณีที่ว่าแรงงานข้ามชาติอ้างว่าลงทะเบียนตามมติ ครม.แล้วแต่สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองไม่สามารถตรวจสอบข้อมูลในข้อมูลอัตลักษณ์บุคคล (Biometrics) ซึ่งไม่ชัดเจนว่าเกิดเหตุขัดข้องของระบบหรือเป็นไปได้ว่ามี การอ้างว่าลงทะเบียนผ่านบริษัทจัดหางานแต่ไม่ได้ลงทะเบียนไว้จริงหรืออ้างเอกสารการลงทะเบียนปลอม ใดๆก็ดี กรณีดังกล่าวไม่มีการสืบสวนสอบสวนในประเด็นเรื่องเอกสารปลอมหรือใช้เอกสารปลอมแต่อย่างใด ถูกดำเนินคดีฐานเข้ามาในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตและถูกผลักดันกลับตามกระบวนการของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง การปลอมหรือใช้เอกสารปลอมเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามีความผิดทั้งปลอมและคนใช้เอกสารปลอม²

¹

<https://bangkok.immigration.go.th/th/%e0%b9%80%e0%b8%9b%e0%b8%b4%e0%b8%94%e0%b8%a8%e0%b8%b9%e0%b8%99%e0%b8%a2%e0%b9%8c%e0%b9%80%e0%b8%81%e0%b9%87%e0%b8%9a%e0%b8%ad%e0%b8%b1%e0%b8%95%e0%b8%a5%e0%b8%b1%e0%b8%81%e0%b8%a9%e0%b8%93%e0%b9%8c64/>

² ประมวลกฎหมายอาญา

บทที่ 2

กฎหมายตรวจคนเข้าเมืองกับแรงงานข้ามชาติ

หน้าที่ของแรงงานข้ามชาติที่เข้าเมืองตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง

1. การจ้างที่พักอาศัยของคนต่างด้าว

การจ้างที่พักของคนต่างด้าว ตาม พระราชบัญญัติ คนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 38 ได้กำหนดไว้ว่า “เจ้าบ้าน เจ้าของบ้านหรือผู้ครอบครองเคหสถาน หรือผู้จัดการโรงแรมซึ่งรับคนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว เข้าพักอาศัย จะต้องจ้างต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ ที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองซึ่งตั้งอยู่ในท้องที่ เคหสถาน หรือโรงแรมนั้นอยู่ ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมง นับแต่เวลาที่คนต่างด้าวเข้าพักอาศัย ถ้าท้องที่ใดไม่มีที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองตั้งอยู่ ให้จ้างต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจในท้องที่นั้น

ในกรณีที่บ้าน เคหสถาน หรือโรงแรมที่คนต่างด้าวเข้าพักอาศัย ตามวรรคหนึ่งตั้งอยู่ในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร ให้จ้างต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ กองตรวจคนเข้าเมือง

การจ้างตามวรรคหนึ่งและวรรคสองให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด”

มาตรา 264 ผู้ใดกรอกข้อความลงในแผ่นกระดาษหรือวัตถุอื่นใด ซึ่งมีลายมือชื่อของผู้อื่นโดยไม่ได้ความยินยอม หรือโดยฝ่าฝืนคำสั่งของผู้อื่นนั้น ถ้าได้กระทำเพื่อนำเอาเอกสารนั้นไปใช้ในกิจการที่อาจเกิดเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดหรือประชาชนให้ถือว่าผู้นั้นปลอมเอกสาร ต้องระวางโทษเช่นเดียวกัน

มาตรา 265 ผู้ใดปลอมเอกสารสิทธิ หรือเอกสารราชการต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา 266 ผู้ใดปลอมเอกสารต่อไปนี้

- (1) เอกสารสิทธิอันเป็นเอกสารราชการ
- (2) พินัยกรรม
- (3) ใบหุ้น ใบหุ้นกู้ หรือใบสำคัญของใบหุ้นหรือใบหุ้นกู้
- (4) ตั๋วเงิน หรือ
- (5) บัตรเงินฝาก

ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

ในการแจ้งที่พักคนต่างด้าวที่เข้าพักอาศัยในเคหะสถานซึ่งได้แก่ โรงแรมที่ได้รับอนุญาตตาม พระราชบัญญัติโรงแรมฯ และ เกสเฮ้าส์ แมนชั่น อพาร์ทเมนท์ สถานประกอบการหรือบ้านเช่าต่างๆไป ให้เจ้าของเคหะสถานดังกล่าว เจ้าของบ้านเช่า หรือ ผู้ประกอบการแจ้งตามแบบ ตม. 30

กรณีที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ให้แจ้งที่ กองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 1 ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ อาคาร รัฐประศาสนสภา 6 ถนนแจ้งวัฒนะ ซอย 7 แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210

กรณีที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ต่างจังหวัด ให้แจ้ง ณ ที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดในเขตพื้นที่ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการ ดำเนินการแจ้งที่พักของคนที่ต่างด้าวตาม มาตรา 38ฯ ดังกล่าวนั้น สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองได้กำหนดรูปแบบและวิธีให้บริการ เพื่อผู้มาขอรับบริการได้เลือกวิธีการที่เหมาะสมสำหรับการดำเนินการดังนี้

- นำเอกสารมาแจ้งด้วยตนเอง หรือมอบหมายให้ผู้อื่นนำเอกสารมาแจ้ง หรือ
- แจ้งทางไปรษณีย์ลงทะเบียน หรือ
- แจ้งทางระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Internet)

ลงทะเบียนขอใช้บริการแจ้งที่พักอาศัยทางระบบอินเทอร์เน็ตที่ www.immigration.go.th (บริการออนไลน์) เมื่อเจ้าหน้าที่ทำการ ตรวจสอบและอนุมัติแล้ว จะแจ้งรหัสผู้ใช้และรหัสผ่าน สำหรับเข้าใช้ระบบไปยัง e-mail ที่ลงทะเบียน

หมายเหตุ

เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับสถานประกอบการ สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ได้พัฒนาระบบ แจ้งที่พักให้สามารถใช้งานร่วมกับเครื่องอ่านหนังสือเดินทางในการแจ้งที่พักอาศัยของคนต่างด้าว สามารถตรวจสอบรายละเอียดครุ่น และยี่ห้อของเครื่องอ่านหนังสือเดินทาง รวมทั้งดาวน์โหลด Driver เพื่อทำการติดตั้งโปรแกรมใช้งานเครื่องอ่านหนังสือเดินทาง และคู่มือการใช้งานระบบฯ ได้จากหน้าจอ Log in เข้าสู่ระบบแจ้งที่พักอาศัย ผ่านทางเว็บไซต์

วิธีที่ 1 มาแจ้งด้วยตนเองหรือมอบหมายให้บุคคลอื่นมาดำเนินการแทน

นำเอกสารมาแจ้งด้วยตนเอง หรือมอบหมายให้ผู้อื่นนำเอกสารมาแจ้ง ที่ช่องบริการแจ้งที่พักอาศัย (ตม. 30) ณ ที่ทำการตรวจคน เข้าเมืองจังหวัดในเขตพื้นที่ (ตามวันและเวลาราชการ)

วิธีที่ 2 แจ้งทางไปรษณีย์แบบทะเบียน

1. กรอกแบบฟอร์มการแจ้ง พร้อมลงชื่อผู้แจ้งให้เรียบร้อย
2. ซองจดหมายขนาด 6.5 x 9 นิ้ว พร้อมติดแสตมป์ 10 บาท จ่าหน้าซองถึงตัวท่านเอง เพื่อส่งไปรับแจ้งของเจ้าหน้าที่คืน
3. นำเอกสารข้อ 1-2 ใส่ซองลงทะเบียน (เก็บใบลงทะเบียนไว้เป็นหลักฐาน) ส่งตามที่อยู่ ดังนี้

งานแจ้งที่พักอาศัยบุคคลต่างด้าว กองกำกับการ 2 กองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 1 สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ศูนย์ราชการ เฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา

2. การรับแจ้งกรณีอยู่ในราชอาณาจักรเกิน 90 วัน

คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวแล้ว ถ้าอยู่ในราชอาณาจักรเกิน 90 วัน คนต่างด้าวผู้นั้นมีหน้าที่ต้องรายงานตัวแจ้งที่พักอาศัยต่อพนักงานสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ทุก 90 วัน หากท้องที่ใดมีที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองตั้งอยู่จะแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ ที่ทำการแห่งนั้น ก็ได้ ทั้งนี้ เป็นไปตาม มาตรา 37(5) แห่ง พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

วิธีรับแจ้ง

1. คนต่างด้าวแจ้งด้วยตนเองหรือ
2. คนต่างด้าวมอบหมายให้ผู้อื่นนำหนังสือไปแจ้งหรือ
3. คนต่างด้าวอาจมีหนังสือแจ้งทางไปรษณีย์ลงทะเบียน
4. คนต่างด้าวสามารถแจ้งที่พักอาศัยได้ ก่อน 15 วันหรือหลัง 7 วัน นับจากวันครบกำหนด หากเกินกำหนดนัด หรือเกินกำหนดที่จะต้องแจ้งที่พัก คนต่างด้าวต้องมารายงานตัวด้วยตนเองเพื่อดำเนินการเปรียบเทียบปรับ โดยจะถูกเปรียบเทียบปรับ 2,000 บาท
5. กรณีคนต่างด้าวเดินทางออกนอกประเทศก่อนครบกำหนดนัดครั้งต่อไป เมื่อเดินทางกลับเข้ามาในราชอาณาจักรแล้ว ให้มารายงานตัวแจ้งที่พักอาศัยครั้งต่อไป เมื่อครบกำหนด 90 วัน นับแต่วันเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรครั้งสุดท้าย

เอกสารประกอบคำร้องกรณียื่นด้วยตนเอง

1. หนังสือเดินทาง (Passport)
2. ใบรับแจ้งการอยู่เกิน 90 วัน (กรณีที่มีการแจ้งอยู่เกิน 90 วันมาแล้ว)
3. กรอกรายละเอียดใน แบบฟอร์ม ตม. 47 พร้อมลงลายมือชื่อให้เรียบร้อย

สถานที่รับแจ้ง

1. งานรับแจ้งที่พักอาศัย กองกำกับการ 2 กองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 1 ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา ๓. ๓. ๒๕๖๓ เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ สำหรับคนต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร
2. ศูนย์บริการวีซ่าและใบอนุญาตทำงาน กองกำกับการ 3 กองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 1 อาคารจัตุรัสจามจุรีสแควร์ ชั้น 18 เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ สำหรับคนต่างด้าวที่ทำงานในนิติบุคคลซึ่งมีทุนจดทะเบียนไม่ต่ำกว่า 30 ล้านบาท
3. ศูนย์บริการแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ (เมียนมา ลาว กัมพูชา) ณ เมเจอร์ฮอลล์วีดีโอ สุขสวัสดิ์ หรือ อิมพีเรียล ลาดพร้าว สำหรับแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ คือ ลาว เมียนมา และกัมพูชา ที่พำนักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร
4. ด่านตรวจคนเข้าเมืองทุกแห่ง โดยแจ้งตามเขตพื้นที่ที่คนต่างด้าวพักอาศัย

เอกสารที่ใช้ในการแจ้งที่พักอาศัยเมื่ออยู่เกินกำหนด 90 ทางไปรษณีย์ (ในเขตกรุงเทพฯ)

1. สำเนาหนังสือเดินทางหน้ารูปถ่าย , วันเดินทางเข้าประเทศครั้งสุดท้าย และการอนุญาตให้อยู่ในประเทศไทยครั้งล่าสุด
2. สำเนาบัตร ตม.6 (TM.6) คู่ตัวอย่างบัตร ตม.6
3. ใบรับแจ้งการอยู่เกิน 90 วัน (ใบนี้ครั้งต่อไป กรณีที่ไม่มีการเดินทางออกนอกประเทศ) ให้ใช้ใบจริงเท่านั้น คู่ตัวอย่างใบรับแจ้ง

หมายเหตุ กรณีที่มีการเดินทางออกนอกประเทศและกลับเข้ามา ให้นับ 90 วันใหม่จากวันเดินทางเข้าจนครบ 90 วัน จึงแจ้งอยู่เกิน 90 วัน

4. กรอกข้อมูลใน แบบฟอร์ม ตม. 47 ให้สมบูรณ์พร้อมลงลายมือชื่อให้เรียบร้อย คู่ตัวอย่าง
5. ซองจดหมาย ขนาด 6.5 x 9 นิ้ว พร้อมติดแสตมป์ 10 บาท จ่าหน้าซองถึงตัวท่านเอง เพื่อพนักงานเจ้าหน้าที่จะได้จัดส่งใบนี้ครั้งต่อไปและแบบฟอร์ม ตม.47 กลับไปยังท่าน
6. นำเอกสารตามข้อ 1-5 ใส่ซองและจัดส่งโดยไปรษณีย์ลงทะเบียน ทั้งนี้คนต่างด้าวจะต้องเก็บหลักฐานการส่งไปรษณีย์ลงทะเบียนไว้เป็นหลักฐานจนกว่าจะได้เอกสารกลับคืน
7. ส่งก่อนวันครบกำหนดแจ้งครั้งต่อไป 15 วัน มายังที่อยู่ตามด้านล่างนี้ งานรับแจ้งที่พักอาศัยอยู่เกิน 90 วัน

กองกำกับการ 2 กองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 1 สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา อาคารบี 120 หมู่ 3 ถนนแจ้งวัฒนะ ซอย 7 แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10210

หมายเหตุ : หากพ้นกำหนดระยะเวลาภายใน 1 เดือน ยังไม่ได้รับการตอบกลับกรุณานำใบลงทะเบียนจากไปรษณีย์มาติดต่อกับออกใบนัดใบใหม่ให้

หมายเหตุ

- การแจ้งที่พักอาศัย กรณีคนต่างด้าวอยู่เกิน 90 วัน และการแจ้งต่อไปทุกๆ 90 วัน มิใช่ เป็นการขอยุติต่อในราชอาณาจักรแต่อย่างใด
- คนต่างด้าวผู้ใดอยู่เกินกว่า 90 วัน ไม่แจ้งที่พักอาศัยต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือแจ้งช้ากว่าที่กำหนด ต้องมารายงานตัวด้วยตนเอง และเสียค่าปรับ จำนวน 2,000 บาท หรือคนต่างด้าวถูกจับกุมตัวมาไม่ว่ากรณีใดๆ ต้องเสียค่าปรับ จำนวน 4,000 บาท
- เมื่อคนต่างด้าวเดินทางออกนอกราชอาณาจักร เมื่อเดินทางกลับมาให้เริ่มนับเวลา 90 วันใหม่ทุกกรณี
- การแจ้งที่พักอาศัย กรณีคนต่างด้าวอยู่เกิน 90 วัน ไม่มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการใดๆ ทั้งสิ้น ยกเว้นกรณีเกินกำหนดที่จะต้องแจ้งที่พัก คนต่างด้าวต้องมารายงานตัวด้วยตนเองเพื่อดำเนินการเปรียบเทียบปรับเป็นเงิน 2,000 บาท
- อย่าหลงเชื่อบุคคลที่จะมีการแอบอ้างหรือเรียกเก็บค่าใช้จ่ายในการดำเนินการแทน

3. การสงวนสิทธิ์วีซ่า

การขอสงวนสิทธิ์เพื่อกลับเข้ามาในราชอาณาจักรอีก (Re-entry Permit) คนต่างด้าวที่เดินทางเข้ามาในราชอาณาจักร ในประเภทคนอยู่ชั่วคราวก็ดีประเภท นักท่องเที่ยวก็ดีเมื่อได้รับอนุญาตให้พำนักอยู่ในราชอาณาจักรแล้ว หากประสงค์จะเดินทางออกไป ต่างประเทศ โดยระยะเวลาในการได้รับอนุญาตเดิมยังเหลืออยู่ เพื่อรักษาสถานะที่ที่ได้รับอนุญาต และ จะขอกลับเข้ามาในราชอาณาจักรอีก จะต้องทำ Re-entry Permit ก่อนเดินทางออกไป

- Single Re-entry คือ การขออนุญาตทุกครั้งก่อนเดินทางออกนอกประเทศเหมาะกับผู้ที่ ไม่ค่อยจะได้เดินทางออกนอกประเทศ หรือมีระยะเวลาอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว ระยะสั้น ในช่วงการรอฟังผลการพิจารณาคำขออนุญาตอยู่ในราชอาณาจักร ค่าธรรมเนียม 1,000 บาท ต่อครั้ง ใช้ได้ครั้งเดียว สำหรับการเดินทางกลับเข้ามา
- Multiple Re-entry คือ การขออนุญาตครั้งเดียว แต่สามารถเดินทางออกนอก ประเทศได้หลายครั้ง ในช่วงระยะเวลาเท่ากับระยะเวลาอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการ ชั่วคราวที่มีอยู่ เหมาะกับผู้ที่ต้องเดินทางออกนอกประเทศ บ่อยๆ หรือมีระยะเวลาอนุญาตให้อยู่ใน ราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว ระยะยาว หรือได้รับอนุญาตให้อยู่ในประเทศไทย แบบ 1 ปี ค่าธรรมเนียม 3,800 บาท ต่อครั้ง

วิธีการยื่นคำร้อง Re - entry Permit

เตรียมเอกสารให้ครบถ้วนพร้อมเงินค่าธรรมเนียม เอกสารประกอบยื่นคำร้อง

1. หนังสือเดินทาง (Passport)
2. แบบค ขออนุญาตเพื่อกลับเข้ามาในราชอาณาจักร (ตม.8) พร้อมติดรูปถ่าย ขนาด 4 x 6 ซม. จำนวน 1 รูป
3. ค่าธรรมเนียมการยื่นขออนุญาต 1000 บาท สหรั Single Re-entry และ 3,800 บาท สหรั Multiple Re-entry

4. การอนุญาตอยู่อาศัยในราชอาณาจักรให้แรงงานข้ามชาติตามมาตรา 64 แห่งพระราชกำหนดการบริหารจัดการแรงงานต่าง

แรงงานข้ามชาติที่เดินทางเข้ามาเพื่อทำงานตามฤดูกาลในมาตรา 64 ถือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางหรือที่เรียกว่า Border pass หรือบัตรผ่านแดน เอกสารนี้จะมีอายุ 1 ปี สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจะอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นเวลา 30 วัน และไม่เกินอายุใบอนุญาตทำงานที่อนุญาต แรงงานข้ามชาติที่เข้ามาทำงานตามมาตรา 64 นี้จึงต้องขอวีซ่าทุก 30 วัน ทั้งนี้สำนักงานจัดหางานจะออกใบอนุญาตทำงานให้แรงงานตามฤดูกาลไม่เกิน 3 เดือน

บทที่ 3

งานตรวจคนเข้าเมืองกับแรงงานข้ามชาติ

บทคัดย่อสัมภาษณ์แรงงานข้ามชาติ

• แรงงานภาคเกษตร

นายวี แรงงานชาวเมียนมาในสวนลำไย จังหวัดลำพูน ให้ข้อมูลว่า ตนเองสามารถอ่าน เขียนภาษาไทยได้ ทำให้การติดต่อกับสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองสะดวกมาก มีข้อติดขัดก็สามารถสื่อสารเพื่อสอบถามกับเจ้าหน้าที่ได้โดยตรง นายวีใช้บริการสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองด้วยตนเองทุกครั้ง คือ

การแจ้งกรณีอยู่ในราชอาณาจักรเกิน 90 วัน การรายงานตัว 90 นายวีจะต้องเดินทางออกจากไร่ที่ทำงานกว่า 60 กิโลเมตรเพื่อไปดำเนินการด้วยตนเองที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดลำพูน ซึ่งการรายงานเพื่อรายงานตัวนี้ นายวีจะต้องหยุดงานโดยไม่ได้รับค่าจ้าง นายวีให้ข้อมูลที่ ตม.ลำพูนจะมีบริษัทที่ให้บริการแจ้ง 90 วันให้แรงงาน โดยแรงงานจะต้องเสียค่าบริการให้แก่บริษัทที่ให้บริการหรือนายหน้าเป็นเงินจำนวน 150 บาท กรณีที่แรงงานสามารถกรอกเอกสารในแบบการแจ้งจะเสียค่าธรรมเนียมให้เจ้าพนักงานที่ ตม. จำนวน 100 บาท โดยไม่มีใบเสร็จรับเงิน นายวีเคยพยายามลงทะเบียนออนไลน์เพื่อใช้บริการรายงานตัว 90 วันแต่ไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากระบบการลงทะเบียนซับซ้อน ต้องยืนยันตัวตนหลายขั้นตอน ทำให้ยังต้องไปรายงานตัวด้วยตนเอง นอกจากนี้ นายวียังได้ติดต่อสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองในกิจกรรมสำคัญอีกประการ คือ การขอหนังสือรับรองถิ่นที่อยู่ เพื่อใช้ประกอบการขอใบอนุญาตขับขี่ นายวีไปยื่นคำร้องขอทำใบอนุญาตขับขี่ที่สำนักงานขนส่งจังหวัดลำพูนแต่ถูกปฏิเสธโดยอ้างว่าแรงงานข้ามชาติจะต้องมีหนังสือรับรองจากสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองเพื่อยืนยันที่อยู่ก่อนจึงจะสามารถขอมีใบอนุญาตขับขี่ได้ นายวีจึงได้แจ้งเหตุขัดข้องดังกล่าวต่อสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองและได้หนังสือรับรองที่อยู่มา 1 ฉบับ ชำระค่าธรรมเนียมจำนวน 500 บาท และปัจจุบันนายวีมีใบขับขี่รถจักรยานยนต์ออกโดยสำนักงานขนส่งจังหวัดลำพูนเรียบร้อยแล้ว เมื่อถามถึงเรื่องการแจ้งที่พักอาศัยนายวีให้ข้อมูลว่าคนงานไม่ทราบเลยว่าจะต้องแจ้งอย่างไร มีแรงงานข้ามชาติที่มีญาติพี่น้องมาพักอาศัยชั่วคราวแต่ไม่ได้แจ้งที่พักอาศัยเนื่องจากไม่ทราบว่าต้องแจ้ง

• แรงงานลูกจ้างในองค์กรพัฒนาเอกชน

นายชายแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา เป็นลูกจ้างในองค์กรพัฒนาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ให้ข้อมูลว่าตนเองถือวีซ่าประเภท Non L-A การแจ้งรายงานตัวทุก 90 วัน ที่ตม.ต้องใช้เอกสารเยอะมาก ทั้งเอกสารนายจ้าง แบบฟอร์ม ต่างๆ มาก ไม่เป็นไปตามที่ ตม.ประกาศ เช่น ตามที่ ตม.ประกาศมีเอกสารที่จะต้องประกอบได้แก่

1. หนังสือเดินทาง (Passport)
2. ใบรับแจ้งการอยู่เกิน 90 วัน (กรณีที่มีการแจ้งอยู่เกิน 90 วันมาแล้ว)
3. กรอกรายละเอียดใน แบบฟอร์ม ตม. 47 พร้อมลงลายมือชื่อให้เรียบร้อย

แต่เวลาไปแจ้งจริง เจ้าหน้าที่จะเรียกเอกสารเพิ่มเติม คือ 1) เอกสารของนายจ้าง (ทะเบียนบ้าน บัตรประชาชนหรือเอกสารบริษัท) 2) ใบอนุญาตทำงาน และ 3) อื่นๆ ต้องกรอกเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ แร้งงานข้ามชาติดำเนินการด้วยตนเองเป็นเรื่องยุ่งยากมาก ใครกรอกเอกสารเองไม่ได้จะต้องให้บุคคลที่สามารถกรอกให้ เสียค่าบริการ 20 บาท นายชายเข้าใจว่าบุคคลที่ช่วยกรอกเอกสารนี้เป็นเจ้าหน้าที่ของ ตม. เอง เพราะเวลานั่งทำงานในส่วนที่เป็นของเจ้าหน้าที่ นายชายใช้ภาษาไทยได้ในระดับดี อ่านออก เขียนได้ ตนเองเคยกรอกข้อมูลในแบบฟอร์ม ตม. 47 ด้วยคอมพิวเตอร์ แล้วปรี๊ดไปยื่นที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง แต่เจ้าหน้าที่ให้กรอกแบบฟอร์มใหม่อ้างว่าข้อมูลไม่ครบถ้วน นายชายก็ต้องเสียค่าบริการจำนวน 20 บาท นอกจากนี้จะต้องแนบเอกสารการแจ้งที่อยู่อาศัยด้วย หรือต้องให้นายจ้างมาแสดงตัวยืนยันว่าเป็นแรงงานที่บ้าน/โรงงานของตน แต่นายส่วนใหญ่ นายจ้างไม่ให้ความร่วมมือในการแจ้งที่พักอาศัยหรือแจ้ง 90 วันให้แรงงานและมักจะมอบอำนาจให้บุคคลอื่นไปดำเนินการแทน

อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก มีนายหน้าที่ไม่ได้จดทะเบียนเป็นทะเบียนเป็นนิติบุคคลจำนวนมาก มีแรงงานจำนวนมากที่ใช้บริการและหลายคนก็ถูกหลอกลวงเสียเงินฟรีและไม่สามารถติดตามนายหน้าให้มารับผิดชอบได้ เพราะไม่ทราบจะไปตามหาที่ไหน เนื่องจากนายหน้าไม่มีสำนักงาน นายชายเสนอว่าเพื่อให้แรงงานสามารถดำเนินการด้วยตนเอง ตม.ควรลดการใช้เอกสารประกอบการรายงานตัว เช่น เอกสารเกี่ยวกับนายจ้าง ถ้ามีภาษาของแรงงานด้วยก็จะช่วยได้มาก

นายชายเคยทำงานที่มหาชัย จังหวัดสมุทรสาคร และใช้บริการของนายหน้าในการแจ้งหรือรายงานตัวต่อสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองโดยเสียค่าบริการ 100 บาท/ครั้ง แต่แรงงานไม่ต้องไปด้วยตนเองเอง เพียงแต่เอาหนังสือเดินทางมอบให้นายหน้าดำเนินการพร้อมค่าบริการเท่านั้น ไม่ต้องเอาเอกสารประกอบอื่นและไม่ต้องไปด้วยตนเอง และจะได้รับหนังสือเดินทางพร้อมเอกสารการรายงานตัวภายใน 1 วัน นายชายให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่าค่าบริการนายหน้าแตกต่างกันแล้วแต่พื้นที่ เช่น เพชรบุรี สำนักงาน ตม.อยู่ใกล้ ค่าบริการจะอยู่ที่ 200-300 บาท หรือโคราช ค่าบริการ 300-500 บาท เป็นต้น นายชายให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่าตนเคยได้ยินเรื่องการรายงานตัวออนไลน์เคยไปสอบถามแล้วทราบว่าไม่สามารถทำได้ แต่สามารถรายงานตัวทางไปรษณีย์ได้แต่ส่วนตัวก็ไม่ไว้วางใจด้วยเกรงว่าเอกสารอาจจะสูญหายทำให้ต้องไปดำเนินการด้วยตนเองหรือใช้บริการนายหน้า

● แรงงานทำงานบ้าน

แรงงานทำงานบ้านเขตบางบอน กรุงเทพฯ รายหนึ่งให้ข้อมูลว่าการแจ้งกรณีอยู่ในราชอาณาจักรเกิน 90 วัน เป็นเรื่องยุ่งยาก ทั้งในเรื่องการกรอกเอกสาร การเดินทางไม่สะดวก และแรงงานจะต้องลงงานเพื่อไปดำเนินการทำให้ต้องเลือกใช้บริการนายหน้า โดยเสียค่าบริการ 150 บาทต่อครั้ง ซึ่งสำหรับเธอแล้วการใช้บริการนายหน้าเป็นเรื่องที่สะดวกมากกว่า เธออยากให้สื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆเกี่ยวกับงานของ ตม.เป็นภาษาของแรงงานด้วย เพื่อที่พวกเขาจะได้เข้าใจและปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง ถ้าจะต้องไปดำเนินการเองโดยทั้งต้องเสียค่าใช้จ่ายเพื่อกรอกเอกสาร ค่าเดินทางและต้องเสียวันทำงานไป 1 วัน (ค่าจ้างขั้นต่ำกรุงเทพฯฯ 331 บาท ต่อวัน) โดยไม่ได้รับค่าจ้างก็ถือว่าการรายงานตัวทุก 90 วัน แรงงานจะต้องเสียค่าใช้จ่ายแพงมาก นอกจากนี้การต่อวีซ่า แรงงานรายนี้ก็ใช้บริการบริษัทจัดหางานด้วยเช่นกัน เธอเล่าว่าเธอเสียค่าใช้จ่ายทั้งหมดเพื่อวีซ่า 1 ปี เป็นเงินจำนวน 8,000 บาท

- **แรงงานก่อสร้าง**

นายโตน แรงงานก่อสร้าง พื้นที่พัฒนาการ กรุงเทพฯ ให้ข้อมูลเรื่องการรายงานตัวทุก 90 วัน ว่าตนเองใช้บริการนายหน้า มีค่าบริการครั้งละ 150 บาท และใช้บริการนายหน้าเรื่องการต่อวีซ่าครั้งละ 5,500 บาท และนายซอ แรงงานก่อสร้างจาก พระราม 9 ให้ข้อมูลว่าตนเองใช้บริการนายหน้าเรื่องการแจ้ง 90 วัน ครั้งละ 200 บาท และเสียค่าบริการต่อวีซ่าจำนวน 3,500 บาท

- **แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม**

นายเต็ง แรงงานในโรงงานผลิตท่อพลาสติกแห่งหนึ่งให้ข้อมูลสอดคล้องกับแรงงานในสาขาอาชีพอื่น ๆ ว่าตนเองเลือกใช้ บริการนายหน้าทั้งเรื่องรายงานตัว 90 วัน และการขอวีซ่า โดยค่าบริการกรณีรายงานตัวทุก 90 วัน 150 บาท ต่อครั้ง และค่าต่อวีซ่าจำนวน 3,500 บาท ต่อครั้ง นายเต็งยอมรับว่าตนเองไม่มีความรู้เรื่องเกี่ยวกับ ตม.เลย ทำให้ต้องเลือกใช้บริการของนายหน้า และตนเองใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษไม่ได้ทำให้การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆได้ยาก ถ้าหน่วยงานราชการของไทยที่แรงงานข้ามชาติจะต้องไปติดต่อ เช่น ตม. เรื่องรายงานตัว เรื่องวีซ่า หรือสถานที่ราชการอื่นๆ เช่น ที่ทำเอกสารหรือบัตรประจำตัวของ แรงงาน มีเอกสารประชาสัมพันธ์ที่เป็นภาษาของแรงงานเยอะๆ ก็น่าจะช่วยให้แรงงานข้ามชาติเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้มากขึ้น ปกติแรงงานข้ามชาติใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อดูสื่อบันเทิงพอสมควรโดยเฉพาะยูทูบที่แรงงานข้ามชาติจะนิยมมาก ถ้าสื่อสารผ่านช่องทางที่แรงงานข้ามชาติเข้าถึงได้ง่ายก็น่าจะมีประโยชน์มาก

นายทุน อดีตแรงงานข้ามชาติในสมุทรปราการ ให้ข้อมูลว่า การรายงานตัว 90 วัน เป็นเรื่องที่ไม่คุ้มถ้าแรงงานจะต้องไป ดำเนินการด้วยตนเอง แม้นตนเองจะกรอกเอกสารภาษาไทยด้วยตนเองได้และที่สมุทรปราการแรงงานไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมนอก ไปเสร็จให้สำนักงานงานตรวจคนเข้าเมือง แต่การไปดำเนินการด้วยตนเองมีต้นทุนสูงมากทั้งเรื่องเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าบริการนายจ้างในสมุทรปราการเรื่องรายงานตัว 90 วัน อยู่ที่ 120 บาท ต่อคน/ครั้ง นายทุนให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่าค่าบริการ นายหน้า 120 บาท ต่อคน/ครั้งนี้ นายหน้าจะต้องเสียค่าน้ำร้อนน้ำชาให้เจ้าหน้าที่ ตม. หัวละ 50 บาท โดยนายหน้าจะได้ค่าบริการ 70 บาท ต่อคน/ครั้ง ซึ่งแต่ละครั้งที่รับดำเนินการก็จะมีลูกค้าจำนวนหลายร้อยคน ภายใน 1 ปี แรงงานข้ามชาติจะต้องรายงานตัว ทุก 90 วัน จำนวน 4 ครั้ง ดังนั้นธุรกิจให้บริการประเภทนี้ก็ทำเงินพอสมควร และเจ้าหน้าที่ที่รับเรื่องที่ได้ค่าน้ำร้อนน้ำชาไปก็ถือว่า ได้รายงานเสริมที่ตีมากที่สุดทีเดียว

- **แรงงานในกิจการประมงทะเล**

นายตา แรงงานชาวกัมพูชา ในจังหวัดระยอง ให้ข้อมูลว่าแรงงานประมงทั้งในจังหวัดระยอง ชลบุรีแทบจะเป็นไปไม่ได้เลยที่จะไปดำเนินการเกี่ยวกับ ตม.ด้วยตนเอง เนื่องจากเรื่องเวลาการทำงาน ทำให้ต้องใช้บริการนายหน้าไปดำเนินการให้ โดยมี ค่าใช้จ่ายรวมทั้งสิ้น 200 บาท แรงงานในกลุ่มอาชีพอื่นๆทั้งในจังหวัดระยองและชลบุรีกรณีเดินทางไปดำเนินการด้วยตนเอง จะต้องชำระค่าธรรมเนียมที่ไม่ปรากฏใบเสร็จจำนวน 100 บาท ซึ่งนายตาไม่สามารถอธิบายได้ว่า 100 บาท ดังกล่าวเป็น ค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายอะไร ตัวของนายตาเอง สามารถพูด ฟัง อ่าน เขียน ภาษาไทยได้ในระดับดี กิจการต่างๆที่เกี่ยวกับงาน ตรวจคนเข้าเมืองตนเองจะไปดำเนินการด้วยตัวเอง นายตาเล่าว่าเจ้าหน้าที่เคยเรียกเก็บเงินเขาจำนวน 100 บาท แต่นายตาไม่

ยินยอมที่จะชำระกรณีที่ไม่สามารถออกใบเสร็จรับเงินได้ ซึ่งเจ้าหน้าที่ก็ไม่ได้บังคับเรียกเก็บตัวเขาทำให้ทุกวันนี้นายตาไปดำเนินการต่างๆที่ ตม. โดยไม่ต้องชำระค่าฤชาธรรมเนียมใดๆ แต่นายตาเน้นย้ำว่าแรงงานคนอื่นๆก็ต้องเสียเงินอยู่

บทคัดย่อสัมภาษณ์องค์กรภาคประชาสังคม

โครงการยุติธรรมเพื่อแรงงาน หรือ MJP จังหวัดเชียงใหม่

โครงการยุติธรรมเพื่อแรงงานข้ามชาติ จังหวัดเชียงใหม่ ให้ข้อมูลเรื่องงานตรวจคนเข้าเมืองในจังหวัดเชียงใหม่ สองประเด็นหลักด้วยกัน คือ

ประเด็นเรื่อง การส่งกลับแรงงานข้ามชาติ

กล่าวคือ กรณีแรงงานข้ามชาติที่เป็นแรงงานจากประเทศที่มีพรมแดนติดกับประเทศไทยถูกจับกุมดำเนินคดีฐานเข้าเมืองโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือการอนุญาตสิ้นสุดจะถูกผลักดันกลับโดยไม่ต้องผ่านการฟ้องคดีต่อศาล MJP ให้ข้อสังเกตว่า คดีตามพรบ.คนเข้าเมืองเป็นคดีที่ที่โทษทางอาญา การจับกุม การแจ้งข้อกล่าวหาและการแจ้งสิทธิแก่ผู้ถูกจับจะต้องเป็นไปตามวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งในคดีเข้าเมืองผิดกฎหมายที่มีการผลักดันแรงงานกลับประเทศต้นทางมักใช้เวลาสั้นๆซึ่งกระบวนการดังกล่าวไม่ปรากฏว่ามีการดำเนินกระบวนการตามวิธีพิจารณาความอาญาในเรื่องการแจ้งข้อกล่าวหา การแจ้งสิทธิกับผู้ต้องหาหรือไม่ หรือกระบวนการดังกล่าวมีการใช้ล่ามหรือไม่ หลายกรณีที่ MJP ประสานให้ความช่วยเหลือพบว่าไม่มีแรงงานที่ถูกจับกุมในความผิดฐานเข้าเมืองโดยไม่ได้รับอนุญาตได้รับเอกสารการแจ้งข้อกล่าวหาหรือเอกสารการแจ้งสิทธิจากพนักงานสอบสวนเลย

ประเด็นเรื่อง การสื่อสารของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

ที่เชียงใหม่แรงงานข้ามชาติที่มาจากประเทศเมียนมาส่วนใหญ่เป็นไทใหญ่ที่ใช้ภาษาฉานเป็นเป็นหลัก การใช้ภาษาของแรงงานข้ามชาติเป็นอุปสรรคใหญ่ที่ทำให้เข้าไม่ถึงบริการของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ต้องใช้บริการผ่านนายหน้าหรือบริษัทจัดหางาน ทำให้แรงงานต้องเสียค่าใช้จ่ายเกินจำเป็น MJP ให้ข้อสังเกตว่าประเทศไทยมีแรงงานข้ามชาติกว่า 3 ล้านคน ที่จะต้องใช้บริการของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองและสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองกลับไม่สามารถสร้างระบบที่เอื้อให้กลุ่มบุคคลเหล่านี้เข้าถึงการบริการที่ดีได้

ประเด็นเรื่อง การแจ้งที่พักอาศัยของแรงงานข้ามชาติ

เป็นปัญหาเนื่องจากต้องขอความร่วมมือจากเจ้าบ้านซึ่งเป็นคนไทย เจ้าบ้านหลายคนไม่ยินยอมที่จะดำเนินการหรือมอบเอกสารเพื่อให้แรงงานไปดำเนินการด้วยตนเอง มีกรณีที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองปรับเจ้าบ้านเนื่องจากไม่แจ้งที่พักอาศัยและเจ้าบ้านก็มาเรียกกับแรงงาน ซึ่งแรงงานก็ต้องจ่ายเนื่องจากไม่ยอมมีปัญหาซึ่งอาจจะทำให้ต้องหาที่อยู่ใหม่ แรงงานข้ามชาติจำนวนมากเข้าบ้านโดยไม่สัญญาเช่าทำให้ไม่มีฐานะเป็นเจ้าบ้านเพื่อดำเนินการแจ้งที่พักด้วยตนเอง

- คลินิกกฎหมายแรงงาน จังหวัดตาก ให้ข้อมูลว่าแรงงานที่ถือหนังสือเดินทางที่จะต้องแจ้งที่พักอาศัยหรือรายงาน

ประเด็นเรื่อง การรายงานตัว 90 วัน

ไม่สามารถดำเนินการด้วยตนเองได้ เนื่องจากอุปสรรคด้านภาษา ต้องใช้บริการของบุคคลที่สามที่ให้บริการกรอกข้อมูลในแบบฟอร์ม ณ สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง โดยจะเสียค่าบริการจำนวน 20 บาท ต่อครั้ง นอกจากนี้คลินิกกฎหมายแรงงานให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่าในช่วงระบอบโควิด 19 การส่งแรงงานข้ามชาติกลับประเทศต้นทางมีอุปสรรคเป็นอย่างมากเนื่องจากมาตรการควบคุมโรคระบาดชายแดน มีผู้ตักตวงค่าจ้างที่ห้องกักสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจำนวนมากและต้องรอการส่งกลับไยระยะเวลาที่นานเป็นสัปดาห์จนเกิดสถานการณ์ล้นห้องกัก

- ศูนย์สังคมพัฒนา มูลนิธิคาทอลิก จังหวัดภูเก็ต

ประเด็นเรื่อง การรายงานตัว 90 วัน

ภาคประชาสังคมในจังหวัดภูเก็ตที่ให้ข้อมูลว่าแรงงานข้ามชาติที่ถือหนังสือเดินทางเวลาไปติดต่อสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองทั้งการแจ้งที่พักอาศัยและการรายงานตัวกรณีอยู่ในราชอาณาจักรเกิน 90 วัน ว่าเนื่องจากแรงงานไม่สามารถกรอกเอกสารที่เป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษด้วยตนเองได้ ทำให้ต้องใช้บริการบุคคลที่สามในการกรอกเอกสารแบบฟอร์มต่างๆและจ่ายค่าบริการประมาณ 100-200 บาท กรณีที่เดินทางด้วยตนเองก็ต้องชำระค่าบริการ 100 บาท กรณีมอบอำนาจให้บุคคลอื่นไปดำเนินการแทนค่าใช้จ่ายและค่าบริการอยู่ที่ 200 บาท DISAC ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่าภูเก็ตเป็นพื้นที่ไม่ติดชายแดนแรงงานข้ามชาติที่จะต้องถูกผลักดันกลับประเทศต้นทางจะถูกส่งไปยังสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองชายแดน เช่น ระนอง หรือกรุงเทพและเดินทางต่อไปยังอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ทำให้เส้นทางการผลักดันกลับยาวนานกว่าแรงงานที่อยู่ชายแดน ทำให้หลายคนต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางกลับประเทศต้นทางด้วยตนเองเพื่อลดระยะเวลาการควบคุมตัวที่ ตม.

- อาสาสมัครมูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย จังหวัดระนอง

บ๊ิก อาสาสมัครของมูลนิธิศุภนิมิต จังหวัดระนอง ให้ข้อมูลว่า แรงงานในจังหวัดระนองส่วนใหญ่ใช้บริการนายหน้าที่เป็นบุคคลในการดำเนินการกับสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ด้วยเหตุผลสำคัญ คือ ไม่อยากเสียเวลารอที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองเนื่องจากการดำเนินการมักใช้เวลาเป็นวัน ซึ่งแรงงานจะต้องลางานและไม่ได้รับค่าจ้างในวันทีลา (ค่าจ้างขั้นต่ำจังหวัดระนอง 315 บาท ต่อวัน) และต้องไปรอดด้วยตนเองอีกด้วย หากจ้างนายหน้าเสียค่าบริการประมาณ 150-170 บาท แรงงานก็ไม่ต้องเสียเวลาทำงาน และไม่ต้องเสียเวลารอด้วย บ๊ิกให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า นายหน้ามักจะรวบรวมหนังสือเดินทางของแรงงานไปแจ้ง 90 วัน ครั้งละหลายๆ และจะได้คิวดำเนินการก่อน ทำให้แรงงานที่ไปดำเนินการเองจะต้องรอเข้าคิวเป็นเวลานาน และกรณีไปดำเนินการเองจะต้องเสียค่ากรอกเอกสารเป็นเงินจำนวน 20 บาท

- ศูนย์ช่วยเหลือแรงงานข้ามชาติ จังหวัดเชียงราย

ผู้ประสานงานศูนย์ช่วยเหลือแรงงานข้ามชาติ จังหวัดเชียงราย ให้ข้อมูลว่า แรงงานข้ามชาติในจังหวัดเชียงรายสามารถรายงานตัว 90 วัน ผ่านระบบออนไลน์ได้แล้ว โดยแรงงานจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ต้องสมัครอีเมล
2. ลงทะเบียนเพื่อรับ User name และรหัสผ่าน
3. กรอกข้อมูล
4. เมื่อกรอกข้อมูลครบถ้วนแล้วแรงงานจะได้รับเอกสารการรายงานตัว และ
5. รอคอยติดต่อกลับจากสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองไม่เกิน 3 วัน ทำการ เพื่อรับใบตอบรับซึ่งจะถูกส่งเข้ามาในอีเมลที่สมัครไว้

ขั้นตอนการดำเนินการออนไลน์ดังกล่าวนี้แรงงานยังไม่สามารถทำด้วยตนเองได้ จะต้องมียาอาสาสมัครที่อ่าน เขียนภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษได้เป็นผู้ช่วยดำเนินการ นอกจากนี้จะต้องช่วยปรีนเอกสารเพื่อมอบให้แรงงานได้ถือประกอบกับหนังสือเดินทางไว้เป็นหลักฐานอีกด้วย อย่างไรก็ตาม การเข้าถึงบริการออนไลน์ดังกล่าวช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายและประหยัดเวลาให้แรงงานได้มาก เนื่องจากใน 1 ปี จะต้องดำเนินการเช่นนี้ถึง 4 ครั้ง ในจังหวัดเชียงรายมีรายงานว่าแรงงานจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินการรายงานตัว 90 วัน เป็นเงิน 100 บาท อ้างว่า 50 บาท เป็นค่านายหน้าเพื่อดำเนินการและอีก 50 บาท เป็นค่าธรรมเนียมที่ต้องชำระให้เจ้าหน้าที่โดยไม่มีใบเสร็จรับเงิน

- เครือข่ายองค์กรด้านประชากรข้ามชาติ

เครือข่ายองค์กรด้านประชากรข้ามชาติ เผยว่านอกจากขั้นตอนที่ยุ่งยากซับซ้อนของการดำเนินการเกี่ยวกับหน้าที่ของแรงงานข้ามชาติต่อสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองที่ผลักให้แรงงานต้องไปใช้บริการของนายหน้าให้ดำเนินการแทนแล้ว พบว่าปัญหาใหญ่ที่สุดคือช่วงว่างการบังคับใช้กฎหมายที่ถูกใช้เป็นช่องทางการแสวงหาผลประโยชน์โดยไม่ชอบ ซึ่งแรงงานจะต้องรับภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นโดยไม่มีหน่วยงานใดเข้ามาดูแลในส่วนของคุณค่าบริการนายหน้าที่เป็นธรรม และแรงงานจำนวนมากก็เข้าใจว่าคุณบริการที่นายหน้าเรียกเก็บนี้ส่วนหนึ่งก็เพื่อจ่ายให้กับเจ้าหน้าที่ของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองซึ่งไม่สามารถออกใบเสร็จรับเงินได้ มีกรณีสมาชิกเครือข่ายองค์กรด้านประชากรข้ามชาติแจ้งว่าได้ช่วยเหลือแรงงานข้ามชาติเรื่องต่ออายุวีซ่าและการย้ายดวงตราจากหนังสือเดินทางเล่มเดิมไปหนังสือเดินทางเล่มใหม่ แรงงานต้องเสียค่าใช้จ่ายและค่าธรรมเนียมสูงถึง 5,060 บาท คือ ค่าตรวจโควิด 450 บาท ค่าหนังสือเดินทาง 310 บาท ค่าวีซ่าและค่าย้ายดวงตรา 4,300 บาท ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองปรากฏหลักฐานเป็นใบเสร็จรับเงินเพียง 1900 บาทเท่านั้น มีค่าใช้จ่ายที่ไม่ปรากฏรายการสูงถึง 2,400 บาท

กรณีนี้เป็นเพียงตัวอย่างหนึ่งเท่านั้น เครือข่ายองค์กรด้านประชากรข้ามชาติได้รับเรื่องร้องเรียนถึงความเดือนร้อนของแรงงานข้ามชาติจำนวนมาก อาจจะต้องถึงวาระที่เหมาะสมในการพิจารณาเพื่อยกเลิกหน้าที่บางประการของแรงงานข้ามชาติตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง เช่น การแจ้งที่พักอาศัย การรายงานตัว 90 วัน โดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาจัดการที่ลดภาระของแรงงานและลดหรือตัดช่องทางการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ

บทที่ 4

การส่งกลับแรงงานข้ามชาติ

1. การกักตัวชั่วคราวระหว่างการส่งกลับ

การส่งตัวผู้ต้องกักกลับประเทศที่มีถิ่นที่อยู่ เป็นงานในรับผิดชอบของ กองกำกับการ 3 ศูนย์สืบสวนสอบสวน สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง โดยมีหน้าที่ในการนำเอกสารที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องกักที่ดำเนินคดีเรียบร้อยแล้ว ส่งกลับยังประเทศที่มีถิ่นที่อยู่หรือยังประเทศที่ 3 และบันทึกข้อมูลบุคคลต้องห้ามเข้ามาในราชอาณาจักรเมื่อส่งกลับเรียบร้อยแล้ว การส่งคนต่างด้าวกลับออกนอกราชอาณาจักรตามเป็นไปตามมาตรา 54 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง ซึ่งมาตรานี้บัญญัติไว้ว่า คนต่างด้าวผู้ใดเข้ามาหรืออยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือการอนุญาตนั้นสิ้นสุดหรือถูกเพิกถอนแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่จะส่งตัวคนต่างด้าวผู้นั้นกลับออกไปนอกราชอาณาจักรก็ได้ ถ้ามีกรณีต้องสอบสวนเพื่อส่งตัวกลับตามวรรคหนึ่ง ให้นำมาตรา 19 ในการตรวจและพิจารณาว่าคนต่างด้าวผู้ใดต้องห้ามมิให้เข้ามาในราชอาณาจักรหรือไม่ พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจพิจารณาอนุญาตให้คนต่างด้าวผู้นั้นไปพักอาศัยอยู่ ณ ที่ที่เห็นสมควร โดยให้คำรับรองว่าจะมาพบพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อรับทราบคำสั่งตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดก็ได้หรือถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นสมควรจะเรียกประกันหรือเรียกทั้งประกันและหลักประกันก็ได้ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่จะกักตัวผู้นั้นไว้ ณ สถานที่ใดตามที่เห็นเหมาะสมเพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ก็ได้) และมาตรา 20 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่มีคำสั่งให้ส่งตัวคนต่างด้าวกลับออกไปนอกราชอาณาจักรแล้วในระหว่างรอการส่งกลับ พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจอนุญาตให้ไปพักอาศัยอยู่ ณ ที่ใด โดยคนต่างด้าวผู้นั้นต้องมาพบพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนด โดยต้องมีประกัน หรือมีทั้งประกันและหลักประกันก็ได้ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่จะกักตัวคนต่างด้าวผู้นั้นไว้ ณ สถานที่ใดเป็นเวลานานเท่าใดตามความจำเป็นก็ได้ ค่าใช้จ่ายในการกักตัวนี้ให้คนต่างด้าวผู้นั้นเป็นผู้เสีย

2. การส่งแรงงานข้ามชาติที่มีพรมแดนติดกับประเทศไทยกลับประเทศต้นทาง

ตามคำสั่งงาน 3 กองกำกับการ 5 กองบังคับการอำนวยการสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ที่ 21/2545 เรื่อง ระเบียบและมาตรการปฏิบัติในการรับตัวควบคุมผู้ต้องหาหรือผู้ต้องกักต่างด้าว ข้อ 1.5 ระบุว่า กรณีคนต่างด้าวสัญชาติเมียนมาร์ (พม่า) กัมพูชา ลาว ต้องหาเข้ามาในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาต ไม่ต้องดำเนินคดี ให้ตรวจสอบเฉพาะหนังสือนำส่งและดำเนินการตรวจสอบ ชื่อ - นามสกุล ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ อายุ สัญชาติ เพศ ข้อหาที่กระทำผิดให้ถูกต้องตามหนังสือเดินทางที่ถูกต้องแท้จริง หรือหลักฐานการนำส่งอื่นๆ เว้นแต่กรณีไม่มีเอกสารอื่นใดเช่นนั้น ให้สอบถามจากคนต่างด้าวผู้นั้นโดยตรงเนื่องจากให้นโยบายผลักดันออกนอกราชอาณาจักรตามมาตรา 54 แห่งพระราชบัญญัติ คนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

3. การส่งแรงงานข้ามชาติกลับประเทศในภาวะวิกฤติโควิด 19

จากการแพร่ระบาดของโควิด 19 ทำให้ประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดกัน เช่น พม่า ลาว กัมพูชา มีการมาตรการควบคุมโรคบริเวณชายแดนอย่างเข้มงวด ศูนย์ บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา โดยสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจะดำเนินการตรวจหาเชื้อไวรัสกับคนข้ามชาติที่ถูกส่งมาที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง และหากพบว่าติด

เชื้อคนข้ามชาติจะต้องกักตัวควบคุมโรคเป็นเวลา 14 วัน ก่อนผลักดันกลับประเทศต้นทาง ทำให้แรงงานข้ามชาติที่จะต้องถูกส่งกลับประเทศต้นทางต้องอยู่ในห้องกักกันขึ้น

ข้อมูลจากสถานที่กักรูปแบบเฉพาะองค์กร จังหวัดเชียงราย ให้ข้อมูลว่าในช่วงวิกฤติโควิดแรงงานข้ามชาติที่ถูกจับกุมฐานเข้าเมืองผิดกฎหมายที่จะต้องผลักดันกลับประเทศต้นทางผ่านด่านแม่สายจะถูกส่งมากักตัวควบคุมโรคที่สถานกักแห่งนี้ เมื่อกักตัวครบกำหนดและมีผลการตรวจเป็นลบแล้วแรงงานจะถูกส่งไปให้สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองเพื่อผลักดันกลับประเทศต้นทาง โดยระยะเวลาระหว่างรอการส่งกลับนี้ขึ้นอยู่กับจำนวนคนเป็นสำคัญ คือ สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจะรวบรวมแรงงานที่จะต้องถูกส่งกลับให้ครบตามจำนวนที่กำหนด เช่น 100 หรือ 200 คน ซึ่งอาจจะใช้เวลาประมาณ 1 สัปดาห์จึงจะส่งกลับได้

4. การส่งกลับแรงงานข้ามชาติมุสลิมโรฮิงยากลับประเทศเมียนมา

ผู้เขียนพบกรณีแรงงานข้ามชาติถือบัตรประจำตัวผู้ไม่มีสัญชาติไทยหรือบัตรชมพู แต่บัตรหมดอายุไปตั้งแต่ปี 2561 และถูกจับกุมฐานอยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาต ที่จังหวัดเลยก่อนจะถูกส่งตัวมากักตัวเพื่อรอการส่งกลับที่สโมสรตำรวจ เขตบางเขน กรุงเทพฯ แรงงานผู้นี้เป็นมุสลิมโรฮิงยาที่อ้างว่าตนเองไม่สามารถพิสูจน์สัญชาติกับประเทศต้นทางได้ และมีอุปสรรคในการต่ออายุหรือทำเอกสารเพื่อให้สามารถอยู่ในประเทศไทยตามกฎหมาย แรงงานรายนี้ถูกจับกุมดำเนินคดีและเสียค่าปรับตามกฎหมายตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2564 เมื่อประสานงานกับสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองสวนพลู กรุงเทพฯ เพื่อติดตามเรื่องการส่งกลับสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองมักจะอ้างว่าโรฮิงยาเป็นกลุ่มคนต่างด้าวที่ประเทศเมียนมาไม่รับรองสัญชาติและไม่ประสงค์ที่จะรับกลุ่มโรฮิงยากลับ ทำให้โรฮิงยาที่อยู่ในห้องกักของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองไม่สามารถถูกส่งกลับประเทศเมียนมาได้ ผู้เขียนได้สอบถามเรื่องเอกสารหรือหลักฐานการปฏิเสธจากประเทศเมียนมาแต่พบว่าการปฏิเสธไม่รับชาวโรฮิงยากลับประเทศเมียนมานั้นเป็นการปฏิเสธที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองให้ข้อมูลเพียงว่าเป็นการปฏิเสธในทางปฏิบัติจากการสื่อสารระหว่างผู้บังคับบัญชาระดับสูงกับประเทศต้นทางเท่านั้น ทำให้การขอให้ส่งกลับคนข้ามชาติที่เป็นชาวโรฮิงยาเป็นไปได้ในลักษณะการเจรจาเป็นรายกรณี

ทางปฏิบัติสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจะส่งรายชื่อคนข้ามชาติที่จะต้องดำเนินการส่งกลับไปยังประเทศต้นทางให้ด่านตรวจคนเข้าเมืองประจำชายแดนที่ประสงค์จะส่งคนข้ามชาติกลับ ด่านตรวจคนเข้าเมืองจะดำเนินการประสานงานกับสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองของประเทศต้นทางเรื่องรายชื่อ จำนวนคนที่จะส่งกลับเมื่อประเทศต้นทางรับรองว่าบุคคลที่จะส่งกลับนั้นเป็นคนชาติของตนทางสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองไทยก็จะดำเนินการผลักดันกลับตามกระบวนการ ในกรณีชายชาวโรฮิงยาข้างต้นญาติของผู้ต้องกักได้ยื่นยื่นความประสงค์ให้ส่งรายชื่อไปยังชายแดนไทย เมียนมาช่องทางท่าขี้เหล็ก จังหวัด เชียงราย และในท้ายที่สุดชายคนดังกล่าวก็ถูกส่งกลับไปเมียนมาในเดือนตุลาคม 2564 ทั้งนี้ทราบว่าแรงงานคนดังกล่าวต้องชำระค่าเดินทางด้วยตนเองแต่ปฏิเสธการให้ข้อมูลเรื่องจำนวนเงิน

5. การขอลปล่อยตัวชั่วคราวในระหว่างการรอส่งกลับ

จากการสอบถามข้อมูลกับสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองสวนพลูเรื่องการขอลปล่อยตัวชั่วคราวระหว่างการส่งกลับของแรงงานข้ามชาติ พบว่าไม่มีกฎหมายที่ชัดเจน กล่าวคือ ผู้ที่มีความประสงค์จะขอลปล่อยตัวชั่วคราวจะต้องยื่นคำร้องที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองโดยอ้างเหตุจำเป็นเช่น มีเหตุที่เป็นพยานตราบต่อชีวิตของคนข้ามชาติถ้าถูกส่งกลับประเทศ หรือกรณีเป็นบุคคลไร้รัฐไร้สัญชาติที่ประสงค์จะพิสูจน์สถานะบุคคลในประเทศไทย เป็นต้น ซึ่งการอนุญาตจะขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้บัญชาการสูงสุด

สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง และจะต้องวางหลักประกันและกำหนดเงื่อนไขในระหว่างการปล่อยตัวชั่วคราวตามที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองกำหนด

การปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง คือ การปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นนี้ต้องอยู่ภายใต้กรอบการดำเนินคดีอาญาทั่วไปที่ปฏิบัติตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและประกาศข้อบังคับของประธานศาลฎีกาหรือไม่ ซึ่งประกาศข้อบังคับของประธานศาลฎีกาได้ประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2562 เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกัน หรือหลักประกันในการปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2562 ประกาศฉบับนี้ถือได้ว่าเป็นโอกาสให้จำเลยหรือผู้ต้องหาในคดีอาญา ซึ่งกระทำความผิดอาญาที่มีอัตราโทษอย่างสูงไม่เกิน 10 ปี ได้รับอิสรภาพด้วยการปล่อยตัวชั่วคราว โดยไม่ต้องใช้หลักประกัน ซึ่งจะช่วยให้จำเลยหรือผู้ต้องหาในคดีอาญาที่มีอัตราโทษไม่เกิน 10 ปี เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้มากขึ้น รวมถึงได้รับอิสรภาพระหว่างการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลมากขึ้น อีกทั้ง เป็นการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมอีกทางหนึ่ง ซึ่งคดีความผิดตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองเป็นคดีที่มีโทษทางอาญาในอัตราโทษอย่างสูงไม่เกิน 10 ปี จึงควรได้รับประโยชน์จากข้อบังคับของประธานศาลฎีกาฉบับนี้

นอกจากนี้ผู้เขียนพบกรณีที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองอนุญาตปล่อยตัวชั่วคราวระหว่างการส่งกลับโดยกำหนดเงื่อนไขว่า ผู้ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวต้องไม่ประกอบอาชีพหรือรับจ้างทำงานไว้ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญทำให้สำนักงานจัดหางานปฏิเสธการออกใบอนุญาตทำงานให้ผู้ที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวระหว่างการส่งกลับ อย่างไรก็ตามคดีต่างด้าวที่อยู่ในราชอาณาจักรอาจจะสามารถทำงานได้ในหลายกรณี และที่มีการบังคับใช้ในปัจจุบัน คือ

1. ตามมาตรา 17 พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง ในกรณีพิเศษเฉพาะเรื่อง รัฐมนตรีโดยอนุมัติของคณะรัฐมนตรีจะอนุญาตให้คนต่างด้าวผู้ใดหรือจำพวกใดเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรภายใต้เงื่อนไขใด ๆ หรือจะยกเว้นไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ในกรณีใด ๆ ก็ได้
2. ตามมาตรา 59 พระราชกำหนดการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว ประกอบมาตรา 63 ซึ่งการได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวไม่เข้าเงื่อนไขการต้องห้ามขอใบอนุญาตทำงาน และ
3. ตามมาตรา 63/2 แห่งพระราชกำหนดการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว ซึ่งให้อำนาจรัฐมนตรีตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองอนุญาตให้คนต่างด้าวหรือบุคคลที่ไม่ใช่คนต่างด้าวตามมาตรา 63/1 ขออนุญาตทำงานได้

เมื่อพิจารณากฎหมายข้างต้น เป็นที่น่ากังขาว่าการกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวว่าต้องไม่ประกอบอาชีพหรือรับจ้างทำงานนั้นอยู่ในอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองหรือไม่

6. การชะลอการส่งกลับ

เครือข่ายองค์กรด้านประชากรข้ามชาติรายงานถึงกรณีที่แรงงานข้ามชาติสัญชาติกัมพูชาจำนวน 7 คน ซึ่งเป็นกลุ่มที่ตกหล่นจากการขึ้นทะเบียนแรงงานตามมติคณะรัฐมนตรีฉบับวันที่ 29 ธันวาคม 2563 และถูกจับกุมดำเนินคดีฐานเข้าเมืองโดยไม่ได้รับอนุญาตเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2564 ต่อมาเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2564 กรรมการสภาผู้แทนราษฎรด้านแรงงานได้มีหนังสือขอให้สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองชะลอการส่งกลับเพื่อขอให้แรงงานข้ามชาติทั้ง 7 คน เข้าสู่กระบวนการขึ้นทะเบียนตามมติคณะรัฐมนตรีฉบับวันที่ 28 กันยายน 2564 สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองได้ดำเนินการชะลอการส่งกลับแรงงานทั้ง 7 คน ตามหนังสือของกรมการฯ ทำให้แรงงานข้ามชาติทั้ง 7 คน ต้องถูกชะลอการส่งกลับและอยู่ในห้องกักกันกว่า 1 เดือน โดยไม่ได้รับการดำเนินการขึ้นทะเบียนตามมติวันที่ 28 กันยายน 2564 แต่อย่างไรก็ตาม เครือข่ายองค์กรด้านประชากรข้ามชาติได้ติดตามกรณีนี้และประสานงานขอให้สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองดำเนินการส่งแรงงานทั้ง 7 กลับประเทศต้นทางตามความประสงค์ของแรงงาน

แต่สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองอ้างว่าไม่สามารถดำเนินการได้เนื่องจากมีหนังสือร้องขอให้ชะลอการส่งกลับซึ่งจะส่งกลับได้ก็ต่อเมื่อมีหนังสือขอให้ส่งกลับเท่านั้น ต่อมากรมการกงสุลได้ส่งหนังสือขอให้ส่งแรงงานทั้ง 7 กลับประเทศต้นทางฉบับลงวันที่ 14 ธันวาคม 2564 และแรงงานได้ถูกส่งกลับประเทศในวันที่ 19 ธันวาคม 2564

จากกรณีข้างต้นน่ากังวลว่าการใช้ดุลพินิจในการชะลอการส่งกลับว่ายึดหลักการหรือหลักกฎหมายใดหรือไม่อย่างไร การขอให้ชะลอการส่งกลับโดยไม่ปรากฏรายละเอียดในเหตุแห่งการขอให้ชะลอ รวมถึงเรื่องกรอบเวลาหรือขั้นตอนการดำเนินการที่ชัดเจนเพียงพอต่อการพิจารณาอนุญาตให้ชะลอการส่งกลับหรือไม่ การชะลอที่ปราศการแจ้งให้ผู้ต้องกักทราบเพื่อแสดงเจตนาหรือให้ความยินยอมสามารถกระทำได้หรือไม่ เพียงใด ทั้งนี้ การชะลอการส่งกลับควรคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของผู้ต้องกัก เช่น ประโยชน์ในการเรื่องการพัฒนาสถานะบุคคลในประเทศไทย การคุ้มครองมิให้ผู้ต้องกักกลับไปเผชิญอันตรายต่อชีวิตหรือเสรีภาพ เป็นต้น และผู้ต้องกักต้องแสดงความยินยอมในการเดินทางกลับเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับคำสั่งสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองที่ 103/2556 เรื่องการมอบหมายอำนาจหน้าที่และกำหนดแนวทางการปฏิบัติในการส่งคนต่างด้าวกลับออกนอกราชอาณาจักร ข้อ 6. ที่ระบุว่า กรณีพนักงานสอบสวนให้ชะลอการส่งกลับคนต่างด้าวไว้เป็นพยานหรือเป็นผู้ต้องสงสัยในคดีอาญาหรือขอรับตัวไปดำเนินคดีอาญาอื่นใด ให้แจ้งและกำชับพนักงานสอบสวนให้เร่งรัดพนักงานสอบสวนให้ดำเนินการขอให้มีการสืบพยานในคดีอาญาไว้ก่อนฟ้องคดี

7. การเพิกถอนการอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักร (ถอนวีซ่า)

องค์กรเสมาลัย ให้ข้อมูลกรณีแรงงานข้ามชาติ สัญชาติเมียนมาจำนวน 11 คน ถือหนังสือเดินทางและมีใบอนุญาตทำงานในประเทศไทยตามกฎหมาย โดยขึ้นทะเบียนใบอนุญาตทำงานในพื้นที่กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2564 แรงงานข้ามชาติทั้ง 11 คน ได้เดินทางไปจังหวัดกาญจนบุรีเพื่อการท่องเที่ยวตามอัยการแบบไปเช้าเย็นกลับ ปรากฏว่าระหว่างเตรียมตัวเดินทางกลับกรุงเทพฯ มีเจ้าหน้าที่ตำรวจมาแสดงตัวและเข้าจับกุมแรงงานทั้ง 11 คน โดยแจ้งข้อกล่าวหาทั้ง 11 คน ฝ่าฝืนข้อกำหนดซึ่งออกตามมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการฉุกเฉิน 2548 แรงงานทั้ง 11 คน ให้การรับสารภาพและชำระค่าปรับตามคำพิพากษาของศาลจังหวัดสิงขระบุรีเรียบร้อยแล้ว และถูกควบคุมตัวเพื่อควบคุมโรคเป็นเวลา 14 วัน ตามมาตรการการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ซึ่งจากการคัดกรองโรคทั้ง 11 คน มีผลการตรวจเป็นลบ เจ้าหน้าที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองกาญจนบุรีแจ้งแก่แรงงานทั้ง 11 คนว่าขณะนี้อยู่ระหว่างดำเนินการเพื่อขอเพิกถอนสิทธิอาศัย (วีซ่า) และจะดำเนินการส่งกลับประเทศต้นทางเป็นลำดับต่อไป

การเพิกถอนการอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นไปตาม มาตรา 36 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว หากมีพฤติการณ์ที่สมควรเพิกถอนการอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรให้อิทธิหรือคณะกรรมการมีอำนาจเพิกถอนการอนุญาตที่ได้อนุญาตไว้นั้นได้ไม่ว่าอิทธิหรือผู้ซึ่งอิทธิมอบหมายเป็นผู้อนุญาต ในกรณีที่อิทธิมีคำสั่งเพิกถอนการอนุญาต คนต่างด้าวซึ่งถูกเพิกถอนการอนุญาตอาจยื่นอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการได้ คำสั่งของคณะกรรมการให้เป็นที่สุดแต่ในกรณีที่คณะกรรมการมีคำสั่งเพิกถอนการอนุญาต คำสั่งของคณะกรรมการให้เป็นที่สุด

คนต่างด้าวที่มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรต่อมาภายหลังปรากฏว่าชาวต่างชาติกระทำความผิดในราชอาณาจักรไทย หรือทำให้มีเหตุอันควรในการเพิกถอนการอนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักร ดังนี้

1. มีพฤติการณ์เป็นที่น่าเชื่อว่าเป็นบุคคลที่เป็นภัยต่อสังคม เป็นบุคคลที่รัฐบาลต่างประเทศได้ออกหมายจับ
2. มีพฤติการณ์เป็นที่น่าเชื่อว่าเป็นบุคคลที่เข้ามาเพื่อการค้าประเวณีการค้าหญิง หรือเด็ก การค้ายาเสพติดให้โทษ
3. รัฐมนตรีไม่อนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักร
4. ไม่แสดงฐานะทางการเงินตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด
5. เป็นผู้เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาของศาลไทย หรือเป็นผู้ที่ไม่สามารถประกอบหาเลี้ยงชีพตนเองได้

กรณีที่จะถือว่า บุคคลที่มีลักษณะความประพฤติเหล่านี้เป็นบุคคลต้องห้ามตาม พ.ร.บ.คนเข้าเมือง ซึ่งก็จะนำมาสู่เหตุในการเพิกถอนไม่ให้บุคคลนั้นอยู่ในราชอาณาจักรได้ และเมื่อไม่อนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักร ทางเจ้าหน้าที่มีอำนาจในการควบคุมและกักตัวบุคคลนั้นไว้ เพื่อรอการส่งกลับไปยังประเทศที่เขามา หรือประเทศที่เขามีสัญชาติ ซึ่งก็จะใช้วิธีเหล่านี้ในการส่งกลับออกไปนอกราชอาณาจักร

จากข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายข้างต้นจะเห็นว่ากรณีฝ่าฝืน พรก.ฉุกเฉินฯเพื่อการควบคุมโรคฯ นั้นไม่เข้าเงื่อนไขที่จะถูกเพิกถอนการอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักร แต่สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองอ้างว่าได้ส่งเรื่องไปเพื่อขอเพิกถอนการอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรแล้ว และทั้ง 11 คน ไม่ได้รับการแจ้งสิทธิเพื่อใช้สิทธิในการอุทธรณ์หรือคัดค้านเพื่อรักษาสีทธิอาศัยชั่วคราวในประเทศไทย

8. การปรึกษากฎหมายหรือพบทนายความของผู้ต้องกัก

ที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองหลายแห่งที่พบ เช่น สวนพลู(กรุงเทพฯ) ระนอง แม่สอด ปัตตานี กาญจนบุรี ไม่ได้จัดพื้นที่หรือห้องกรณีสำหรับผู้ต้องกักมีความประสงค์จะพบที่ปรึกษากฎหมายหรือทนายความ ทนายความที่แจ้งความจำนงค์จะพบถูกความของตนเองจะต้องเข้าพบเหมือนกับการเยี่ยมของบุคคลทั่วไป ทำให้ผู้ต้องกักและทนายความไม่สามารถปรึกษาคดีด้วยความเป็นส่วนตัวได้ การพบหรือปรึกษาคดีความเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของจำเลยหรือผู้ต้องกักในคดีอาญาตามประมวลวิธีพิจารณาความอาญา และเป็นสิทธิที่ได้รับการรับรองตามรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติพบว่าจำเลย/ผู้ต้องกักในความควบคุมของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองไม่ได้รับการปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเรื่องสิทธิของจำเลย/ผู้ต้องหาอันสิทธิขั้นพื้นฐานที่บัญญัติไว้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 7/1 ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาซึ่งถูกควบคุมหรือขังมีสิทธิแจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติ หรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้วางใจทราบถึงการถูกจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรก และให้ผู้ถูกจับ หรือผู้ต้องหาให้มีสิทธิติดต่อไปนี้ด้วย

- (1) พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว
- (2) ให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน
- (3) ได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร
- (4) ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย

กรณีแรงงานชาวกัมพูชาจำนวน 7 คน ที่ถูกจับกุมเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2564 เครือข่ายองค์กรด้านประชากรข้ามชาติรายงานว่าแรงงานไม่ได้รับการพบหรือปรึกษาทนายความ และทนายความไม่ได้รับอนุญาตให้เข้าเยี่ยมเนื่องจากแรงงานถูกควบคุมตัวที่ห้องกักบางเขน กรุงเทพฯ เจ้าหน้าที่อ้างว่าพื้นที่นี้เป็นพื้นที่หวงห้ามไม่สามารถให้เข้าพบหรือเยี่ยมได้ ทั้งนี้ ตามคำสั่งงาน 3 กองกำกับ

การ 5 กองบังคับการอำนวยการ สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ที่ 21/ 2545 เรื่อง ระเบียบและมาตรการปฏิบัติในการรับตัว
ควบคุมผู้ต้องหาหรือผู้ต้องกักต่างด้าว ข้อ 17.ระบุเรื่องการเข้าเยี่ยมผู้ต้องกัก คือ

1. กำหนดช่วงเวลาอนุญาตให้เยี่ยม
2. การอำนวยความสะดวกให้ผู้เยี่ยมกรอกข้อความตามแบบฟอร์มคำร้องขออนุญาตเข้าเยี่ยมโดยให้ร้อยเวร
รักษาการณ์เป็น
3. การตรวจตราผู้ขอเข้าเยี่ยม
4. ตรวจค้นตัวและสิ่งของผู้ขอเข้าเยี่ยม
5. กำหนดบริเวณให้เยี่ยมได้เฉพาะบริเวณด้านนอกรั้วเหล็กหน้าห้องกักเท่านั้น ทั้งนี้ให้อยู่ในความดูแลของ
เจ้าหน้าที่เวรประจำวันหน้าห้องกักนั้น ๆ โดยใกล้ชิด
6. เมื่อหมดเวลาเยี่ยมให้เจ้าหน้าที่เวรกดสัญญาณแจ้งเตือนให้ผู้ขอเข้าเยี่ยมทราบ และก่อนผู้ขอเข้าเยี่ยมจะออก
จากบริเวณสถานกักตัวคนต่างด้าว ให้แลกบัตรเข้าเยี่ยมเพื่อรับเอกสารต้นฉบับต่างๆ คืน อนึ่ง จากข้อคำสั่ง
ฉบับข้างต้นไม่ปรากฏเรื่องสิทธิในการพบหรือปรึกษาทนายความของผู้ต้องกัก

บทสรุปสถานการณ์ปัญหาและข้อเสนอเพื่อการเปลี่ยนแปลงแก้ไขปัญหาเชิงนโยบาย

จากการศึกษาข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์แรงงานและองค์กรภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง พบว่าแรงงานข้ามชาติมีอุปสรรคในการเข้าถึงบริการงานตรวจคนเข้าเมืองในทางปฏิบัติหลายประการ สามารถสรุปพอสังเขปเป็นปัญหา 2 ลักษณะได้ดังนี้

ปัญหาทางปฏิบัติ	ปัญหาทางกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง
1.แรงงานถูกเรียกเก็บค่าฤชาธรรมเนียมในการใช้บริการโดยไม่มีใบเสร็จรับเงิน	1. ผู้ตักกักไม่ได้รับการแจ้งสิทธิของผู้ตักกักตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเสมือนไม่อยู่ในบังคับที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจะต้องปฏิบัติ
2.ภาษาที่ใช้ในการกรอกแบบฟอร์มต่างๆไม่มีภาษาของแรงงาน	2. ผู้ตักกัก ไม่ได้รับอนุญาตให้พบหรือปรึกษาทนายความเป็นการส่วนตัวตามกฎหมาย
3.ระยะเวลาในการดำเนินการต้องเสียเวลาเป็นวัน ไม่คุ้มค่ากับการที่จะต้องลงงานเพื่อไปรอรับบริการ	3.แรงงานไม่ทราบระเบียบเพื่อการใช้สิทธิในการอุทธรณ์การใช้ดุลพินิจกรณีการปล่อยตัวชั่วคราว การชะลอการส่งกลับ
4.มีการเรียกเอกสารประกอบการดำเนินการต่อสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองมากกว่าที่กฎหมายกำหนด เช่น การรายงานตัว 90 วัน ต้องแสดงเอกสารเกี่ยวกับนายจ้าง และใบอนุญาตทำงานด้วย	4. การเรียกหลักประกันในการปล่อยตัวชั่วคราวไม่สอดคล้องกับระเบียบสำนักงานศาลฎีกา
5.ระบบออนไลน์ไม่รองรับการดำเนินการของแรงงานข้ามชาติ	5. พนักงานเจ้าหน้าที่กำหนดเงื่อนไขผู้ที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวไม่ให้ประกอบอาชีพหรือรับจ้างทำงาน
6.การประชาสัมพันธ์ หรือการสื่อสารใดๆของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองไม่มีภาษาของแรงงาน ทำให้มีช่องว่างการสื่อสารและเปิดช่องให้มีบุคคลมาแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ	6.การเจรจาระหว่างประเทศต้นทางในการส่งกลับแรงงานข้ามชาติที่เป็นมุสลิมโรฮิงยา ไม่มีความชัดเจนทำให้มีคนกลุ่มนี้ตกค้างในฮ่องกงก้นานเกินสมควร
7.แรงงานข้ามชาติเข้าไม่ถึงกลไกการร้องเรียนเพื่อปรับปรุงการให้บริการของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง	
8.ห้องกักตัวชั่วคราวเพื่อรอการส่งกลับอาจจะไม่ใช่สถานที่ที่เหมาะสมในการควบคุมโรค	

จากสถานการณ์ปัญหาอุปสรรคในการเข้าถึงบริการสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองของแรงงานข้ามชาติ เป็นประเด็นที่น่าจะต้องพิจารณาว่าแม้พระราชบัญญัติคนเข้าเมืองจำเป็นที่จะต้องมียู่ แต่การบังคับใช้กฎหมายเรื่องการรายงานตัว การแจ้งที่พักอาศัยที่พบว่าเป็นเพียงช่องทางการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบของเจ้าหน้าที่และสร้างงานให้แก่บุคคลที่สามในการเข้ามาดำเนิน

ธุรกิจกับแรงงานข้ามชาติยังมีความจำเป็นมากน้อยเพียงใดในการกำกับดูแลหรือควบคุมการเคลื่อนย้ายของคนข้ามชาติ เทคโนโลยีจะสามารถนำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพในกรณีอย่างไร แรงงานข้ามชาติยังต้องเผชิญกับอุปสรรคลักษณะเดิมที่เกิดขึ้นซ้ำๆ ด้วยความเอือมระอา เพื่อให้เกิดการดำเนินการบริหารจัดการแรงงานข้ามชาติในงานตรวจคนเข้าเมือง ลดปัญหาอุปสรรค หรือขั้นตอนที่เกินจำเป็นอันเป็นการสร้างภาระงานให้สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองและตัดช่องทางการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบต่อแรงงานข้ามชาติ จึงมีข้อเสนอ ดังนี้

1. ตั้งคณะกรรมการศึกษา ทบทวนพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองเพื่อยกเลิกการแจ้งที่พักอาศัยและการแจ้งกรณีอยู่ในราชอาณาจักรเกิน 90 วัน เนื่องจากแรงงานข้ามชาติได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรชั่วคราวตามกำหนดเวลาที่ชัดเจน การรายงานตัวทุก 90 วัน เป็นภาระทั้งเรื่องค่าใช้จ่าย เสียเวลา และเป็นช่องทางการแสวงหาผลประโยชน์ของเจ้าหน้าที่ และสร้างธุรกิจกับแรงงานข้ามชาติของบุคคลที่สาม และยกเลิกการแจ้งที่พักอาศัย แรงงานข้ามชาติถูกกำกับด้วยใบอนุญาตทำงานตามพระราชกำหนดการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องถูกกำกับซ้ำซ้อนในเรื่องการแจ้งที่พักอาศัย
2. ความผิดตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองเป็นความผิดที่มีอัตราโทษต่ำและแรงงานข้ามชาติที่ถูกส่งตัวเพื่อผลักดันกลับประเทศต้นทางแล้วเป็นแรงงานที่ผ่านกระบวนการทางศาลหรือชำระค่าปรับหรือรับโทษตามความผิดเสร็จสิ้นแล้ว การปล่อยตัวชั่วคราวระหว่างการส่งกลับสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองควรพิจารณาให้ปล่อยตัวชั่วคราวโดยไม่ต้องวางหลักประกันตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกัน หรือหลักประกันในการปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2562
3. สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการความยุติธรรมที่ผู้ต้องกักต้องได้รับการรับรองสิทธิตามประมวลวิธีพิจารณาความอาญา โดยเฉพาะสิทธิในการได้รับการเยี่ยมตามสมควร พบหรือปรึกษาทนายความเป็นการส่วนตัว การรักษาพยาบาล สิทธิในการที่จะยื่นคำขอให้ปล่อยตัวชั่วคราวระหว่างการส่งกลับ หรือการใช้สิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อยกระดับการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องกักในการควบคุมของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ
4. การปล่อยตัวชั่วคราวระหว่างการส่งกลับ ผู้ที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวต้องไม่ถูกกำหนดเงื่อนไขไม่ให้ประกอบอาชีพหรือรับจ้างระหว่างรอการส่งกลับ ทั้งนี้ เงื่อนไขการขอใบอนุญาตทำงานควรเป็นไปตามพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าวเป็นสำคัญ
5. การบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเป็นการช่วยลดภาระ ลดขั้นตอน ลดค่าใช้จ่ายเพื่ออำนวยความสะดวกแก่การบริการนั้นได้สะดวกมากยิ่งขึ้น
6. การประชาสัมพันธ์งานด้านตรวจคนเข้าเมือง รวมถึงขั้นตอนการปฏิบัติและสิทธิของผู้ต้องกักที่อยู่ระหว่างการส่งกลับ และอื่นๆที่แรงงานข้ามชาติควรทราบควรประชาสัมพันธ์ในภาษาของแรงงานข้ามชาติ หรือในกรณีพื้นที่เฉพาะเช่น เชียงใหม่มีแรงงานใช้ภาษาไทยจำนวนมาก ข้อมูลข่าวสารควรแปลเป็นภาษาของแรงงานในท้องถิ่นด้วย
7. สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองควรมีช่องทางการรับเรื่องร้องเรียนหรือพื้นที่สื่อสารกับแรงงานข้ามหรือและภาคประชาสังคม เพื่อรับฟังสถานการณ์ปัญหาและนำไปสู่การแก้ไขปัญหาในทางปฏิบัติและการบริการที่เป็นมิตรกับแรงงานข้ามชาติ

ภาคผนวก

ตารางสรุปความผิดตาม พรบ คนเข้าเมือง ที่แรงงานข้ามชาติอาจจะกระทำผิดได้

มาตรา	ฐานความผิด	อัตราโทษ
มาตรา 11,12(1),18วรรคสอง,62,81	เป็นบุคคลต่างด้าวเดินทางเข้ามาและอยู่ในราชอาณาจักร โดยไม่ได้รับอนุญาต	- จำคุกไม่เกิน 2 ปีและ - ปรับไม่เกิน 20,000 บาท คนต่างด้าวผู้ใดเข้ามาหรืออยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือการอนุญาตนั้นสิ้นสุดหรือถูกเพิกถอนแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่จะส่งตัวคนต่างด้าวผู้นั้นกลับออกไปนอกราชอาณาจักรก็ได้
มาตรา 37(5)	การกระทำความผิดอยู่ในราชอาณาจักร เกิน 90 วัน คนต่างด้าวสามารถแจ้งที่พักอาศัยได้ ก่อน 15 วัน หรือหลัง 7 วัน นับจากวันครบกำหนด (ตามคำสั่งส.ต.ม.ที่ 222/2553 ลงวันที่ 9 ธันวาคม 2553)	ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาทและปรับอีกไม่เกินวันละสองร้อยบาทจนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้อง
มาตรา 72	คนต่างด้าวผู้ใดหลบหนีไปจากพาหนะหรือหลบหนีไปในระหว่างส่งตัวไปยังสถานที่ใด ๆ ที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้สั่งให้เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะควบคุมตัวไว้หรือให้ส่งตัวไป หรือหลบหนีไปในระหว่างที่ถูกกักตัวหรือควบคุมตามอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามพระราชบัญญัตินี้	ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
มาตรา 81	เป็นบุคคลต่างด้าวเดินทางเข้ามาและอยู่ในราชอาณาจักร โดยการอนุญาตสิ้นสุด	- จำคุกไม่เกิน 2 ปีและ - ปรับไม่เกิน 20,000 บาท คนต่างด้าวผู้ใดเข้ามาหรืออยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือการอนุญาตนั้นสิ้นสุดหรือถูกเพิกถอนแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่จะส่งตัวคนต่างด้าวผู้นั้นกลับออกไปนอกราชอาณาจักรก็ได้